

Vrecia plné ničoho

IVAN KALAŠ

Pán horár Leopold sa jednostaj raduje. Usmieva sa popod husté fúzy i ponad čiernu bradu. A má sa veru prečo! Veď jeho les je zdravý a krásny, plný života.

„Pam pa ram pam, pam, bum bum,“ pospevoval si práve,

keď sa pred hájovňou zjavili dvaja páni. Jeden vyparádenejší ako druhý.

„Bon Žúr. Ste chorar Leopold?“ zahuhňal prvý z nich.

„Dobrý deň, pán Žúr. Som to ja, Leopold. Vitajte u nás,“ pozdravil horár hostí.

„My prišli z Francúzska do váš pekny les. Ja pýtam, chodia tu aj slimák?“ druhý páno ide rovno na vec.

„Hí, mišpula olúpaná,“ pán horár šípi, čo je vo veci, ale opatrne povie:

„Nóó, sem-tam dáky prebehne po lúke. A čo má byť?“

Francúz mávol veľkopansky rukou:

„My zberáme slimák. Všetky slimák na fajnový paštika.“

„Aá, tak je to. Áno, ale vidí sa mi, že predsa len akosi vymizli,“ bylku sa začervenal horár Leopold.

„Tu je jedna s domček!“ ulovil páno zrakom slimáčika, čo sa vyhrieval na verande. Oči vypleštené, uši natrčené, zle-nedobre sa drobčekovi o paštike počúva.

„Ten je asi posled... kuc, posle... kuc,

posledný,“ podozrivo sa zakuckal pán horár. Sklonil hlavu a skrytý pred francúzskymi pohľadmi pohrozil slimáčikovi:

„Haj, bež preč, lezúň! Bež preč! Nevidíš, čo sa na teba chystá?“

Lovci slimákov sa pokojne usadili na lavicu pred horárňou a takto hudú Leopoldovi:

„Veľa slimákov, dobrý obchod.“

„Mišpula vylúpaná, žiaden obchod. My slimáky nemáme.“

„Ále, ale! Videli sme jeden, uvidíme ďalší. My raz dva tri si oddýchnuť a ísť hľadať. Máme svoje mech.“

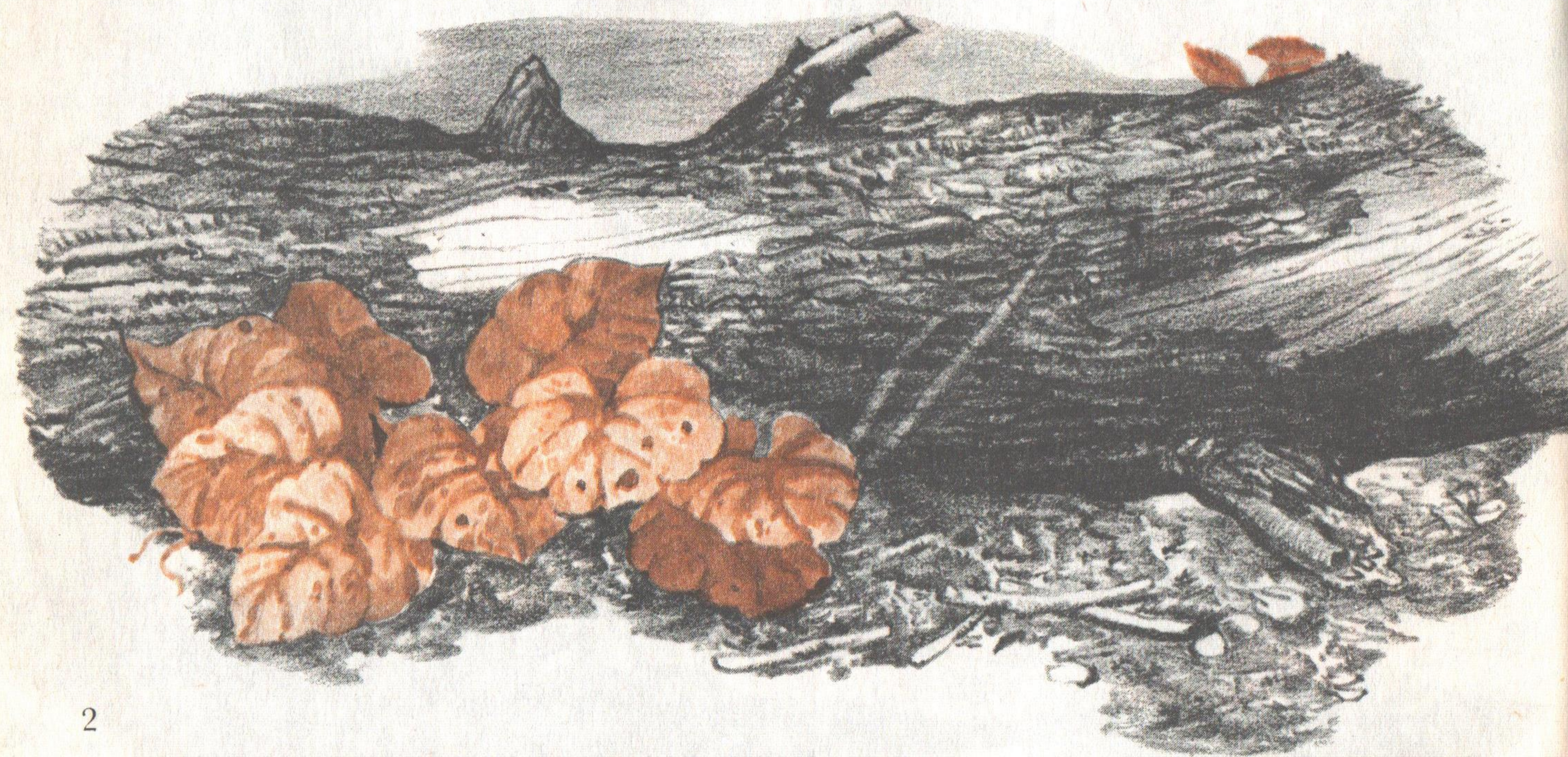
„Prvý slimák sme dolapili hned. Tu sedí... ha!! Kde je ten domček?!”

No kde asi?

Uháňa rovno do lesa, až sa mu z búdky parí. Akoby lokomotívu rozkurovali.

Stretol dvoch kamarátov a povedal im o paštike. Tí stretli štyroch a povedali aj im. A tí zasa ďalším a ďalším. Až táto poplašná zvesť dostihla lesného mužika, pašinka Vincenta.

To už akoby o tom vedeli všetci.

„Cha cha, že paštika. Len nech prídu,“ zasmial sa Vincent a zo slimáčikov hned spadla polovica strachu.

Zato pán Leopold trpol riadne, ako sa to skončí, keď sa bonžúri stratili medzi stromami s vrecami v rukách.

Každý, kto rozumie po francúzsky a bol vtedy v lese, počul prvého páno vraviť:

„Pozriem sa pod tento list, či nenájdem slimáka.“

A pozrel sa.

„Nič.“

„Tak tu pod kameňom.“

„Nič!“

„Možno v papradí.“

„Ani tam!“

„Sakra, toto že je les?“

„Pchá, je to najbiednejší les na svete.“

A to veru nie. Je krásny, najkrajší. A so slimákmi. A s kolkými.

Keď sa Vincent dozvedel, čo sa chystá, zvolal všetkých lesných mužikov-pašinkov na bojovú poradu do Brezín.

„Čo spravíme so slimákmi, aby ich Francúzi nenašli?“ spýtal sa.

„Schovajme ich,“ zvolali pašinkovia.

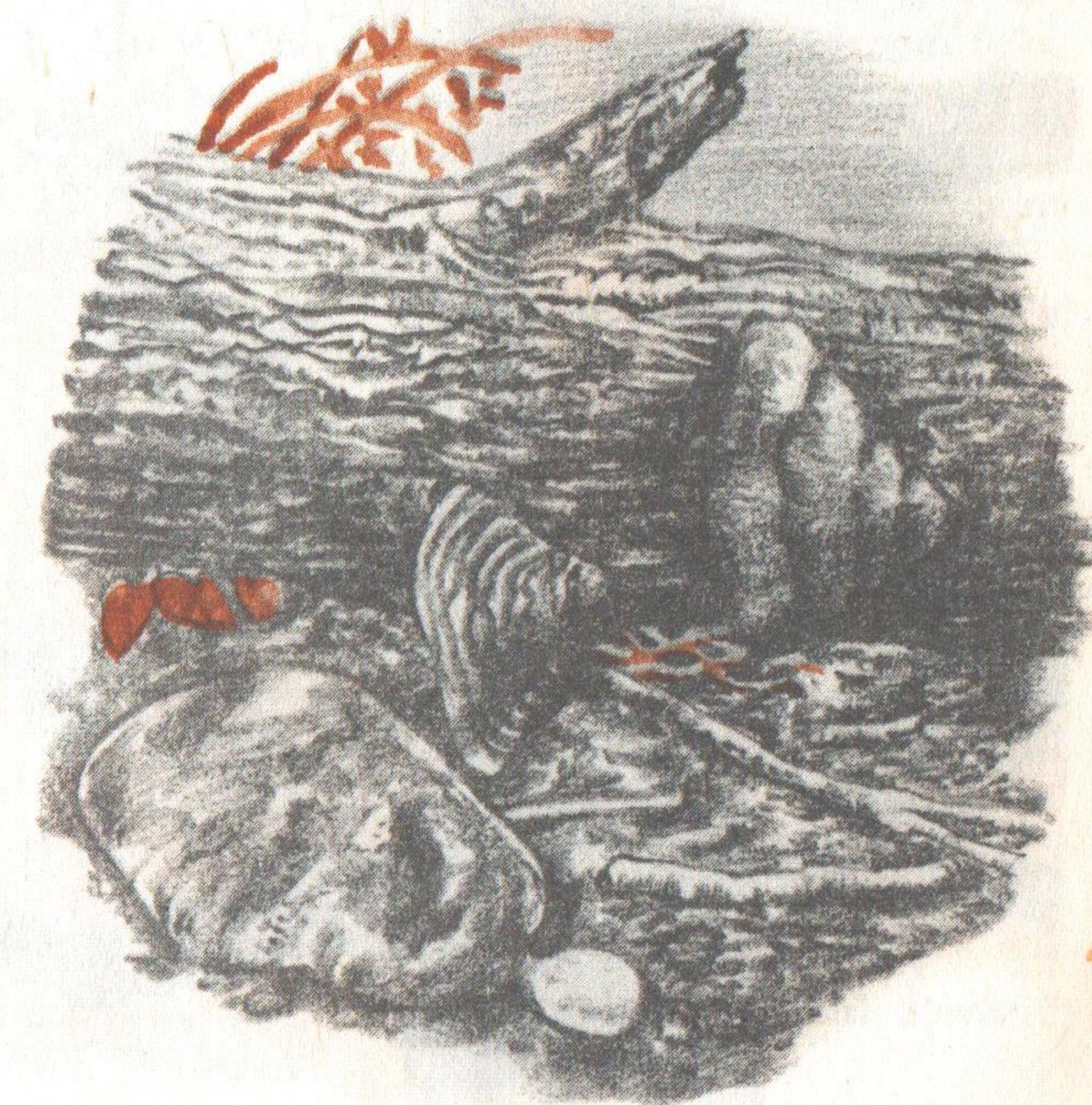
„Ale kam?“

„V korunách stromov.“

„V stodole pána horára Leopolda.“

„Tak do toho,“ súhlasil pašinka Vincent. „Ale pozor! Pán horár nás nesmie odhaliť. Inak by sa začudoval, kto mu to tu v lese šafári.“

Slimáčiky rýchlo pristali na takúto schovávačku. Radšej sa ukryjú na strome a v stodole pána horára Leopolda ako v paštike.

Ešte nikdy nebolo v domčeku lesných pomocníčkov toľko domčekov slimačích. Ani pašinkovia ani ich hostia čoskoro nevedeli, kto je kde a komu čo patrí. Vy by ste to vedeli?

— kto je to?????????
 domček noha — nevideli ste moje tykadlá?
 tyk- adlo — jedno máš v mojom oku
 — a kam mi ustúpte
 — prosím vás, kusok oku... oko
 búdka búdka tykadlo akdúb noha
 domček noha tyk- adlo- domček oko
 noha nožička noha

Keď odišli francúzski pánkovia na lapačku, horár Leopold vstal, že vráti do stodoly nôž,

ktorým Francúzom pekne odspodu narezal vrecia. Šmyk! — a je z vreca tunel. Čo do neho hodíš, to z neho vypadne. Lebo pán horár nevedel, že lovci aj tak neulovia ani jedného tvora.

Otvoril na stodole vráta a skoro odkváčol.

VŠADE SAMÝ SLIMÁK!!!

„Ťúúúch, zberba, čvarga, bagáž slimačia. Čo to má byť?!“

Potom si zaťukal na čelo, lebo mu svitlo:

„Tak tu ste sa ukryli? No pravda, pravda, zlé to nie je.“ A už celkom pokojný vrátil sa na verandu.

„Pam, pa ram pam, pam, bum bum,“ pospevoval si, lebo teraz vedel naisto, že dvaja francúzski pánkovia sa pred slovenskou horárňou viacej neukážu.

Granáty

SERGEJ ALEXEJEV

Sovietsky vojak Petrov sa tešil. Aj ostatní vojaci sa tešili.

„Narodil si sa v čepčeku,“ hovorili spolubojovníci Petrovovi, „máš šťastie.“

A naozaj — vedľa Petrova dopadol fašistický granát. Petrov by už nemal byť na svete. Lenže na veľkanske šťastie granát nevybuchol. Petrov zostal živý, zdravý.

Znovu sa bojuje. A zasa má sovietsky vojak šťastie. Tentoraz je to Sizov.

Prirodzene, Sizov je šťastný. Aj ostatní vojaci sú šťastní.

„V čepčeku si sa narodil, v čepčeku,“ tvrdia spolubojovníci Sizovovi.

A naozaj — vedľa Sizova dopadol fašistický granát. Sizov by už nemal byť medzi živými. Lenže na veľké šťastie fašistický granát nevybuchol. Sizov je živý, zdravý.

Ďalší boj. Aj v ňom má sovietsky vojak šťastie. Šťastie veru žičilo Koz-

lovovi. Ani tu granát nevybuchol.

„Narodil si sa v čepčeku,“ kričia spolubojovníci.

No ukázalo sa, že šťastie žičí nielen Petrovovi, nielen Sizovovi, nielen Kozlovovi.

Trafil granát rovno do zemľanky sovietskych vojakov. Zemľanka sa mala stať ich hrobom. Lenže granát nič — nevybuchol. Vojaci sú živí, zdraví. Aj zemľanka je neporušená.

Raz trafil fašistický granát priamo do sovietskeho tanku. Z tanku mal zostať obyčajný kus železa. Lenže ani tentoraz fašistický granát nevybuchol. Sovietsky tank bojuje ďalej.

Nuž a raz zahrnela celá fašistická salva. Granáty zasypali celú sovietsku rotu. Všetci vojaci by už mali spať večným spánkom na bojovom poli. Lenže granáty ani tentoraz, ako na povel, nevybuchli. Vojaci sú živí, zdraví. Znovu idú do útoku.

Čo to má byť? Čo sa robí?

Sovietski vojaci zdvihli jeden granát. Pozerajú, granát je vyrobený v Československu obsadenom fašistami, v Škodových závodoch. Vojaci rozobrali granát. A v granáte je namiesto pušného prachu obyčajný piesok.

Takýto je to teda granát! To je prekvapenie!

Vojaci si obzerajú granát a vidia, že spolu s pieskom je v ňom lístok. Rukou škodovák je na ňom po rusky napísané: „Robíme, čo môžeme. Bratia Česi!“

Vojaci zdvihli druhý granát, tretí, štvrtý, piaty... V každom je piesok, lístok...

Sovietski vojaci čítajú pozdravné lístky.

„Vďaka vám, bratia!“

„Všetka česť vám, Česi, Slováci!“

Prel. E. LINZBOTHOVÁ

Čo je dobré a čo zlé

VLADIMÍR MAJAKOVSKIJ

Synček chodí po izbe,
o odpoveď žobre:
„Povedz, otec, čo je zlé
a povedz, čo je dobré.“
Otec
ihneď odvetí
na patričnej výške —
tú odpoveď pre deti
zachovávam v knižke.

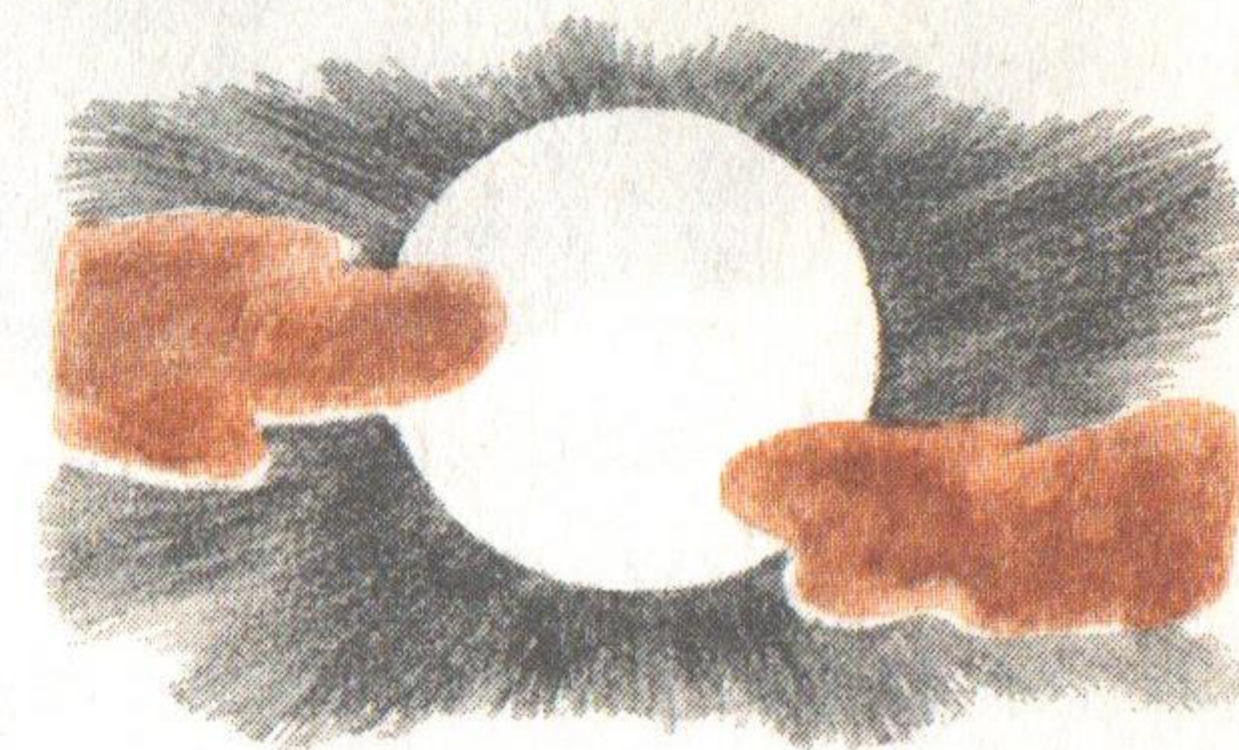
„Ak hrom veští pohromu,
prší, len sa leje,
každý beží do domu —
na prechádzke zle je.“

No keď lejak doleje,
slnko ide svetom,
zase vonku dobre je
dospelým aj deťom.

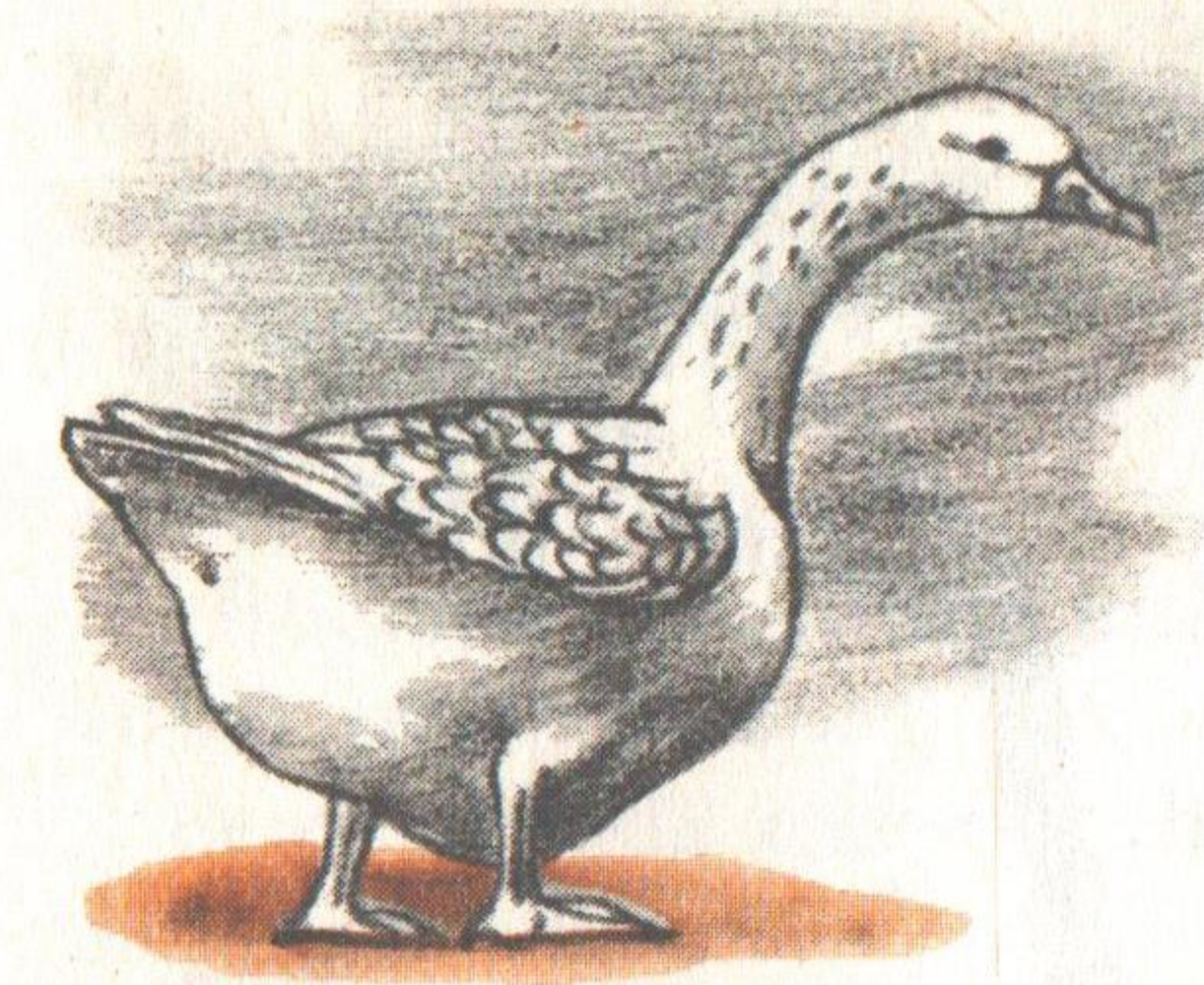

V Afrike bol synček vari?
Kde tak sčernel ako noc?
To je zle!
A jeho tvári treba bežať
na pomoc!
Má chlapec rád pastu,
mydlo,
čisté zuby, telo?
To je dobre!
Vonia bydlo.
Pochváľme ho smelo.
Chce sa, bitang, iba biť?
Slabších mláti hravo?

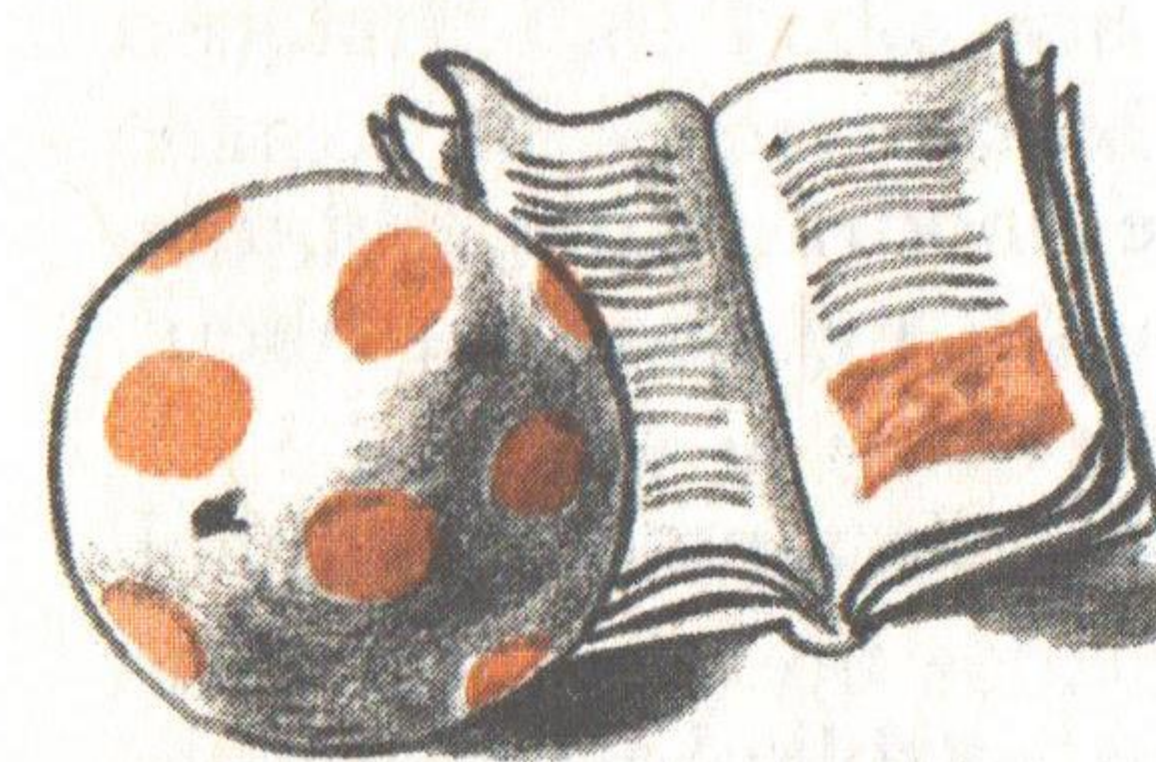
Taký v mojej knižke byť
nebude mať právo!
Ak však vie, že nebije
menších, kto je väčší —
taký chlapec dobrý je,
toho rád mám v reči.

Ak ti šalát kvitne z kníh,
z lopty diery svietia,
vravia deti, že si z nich
to najhoršie dieťa.

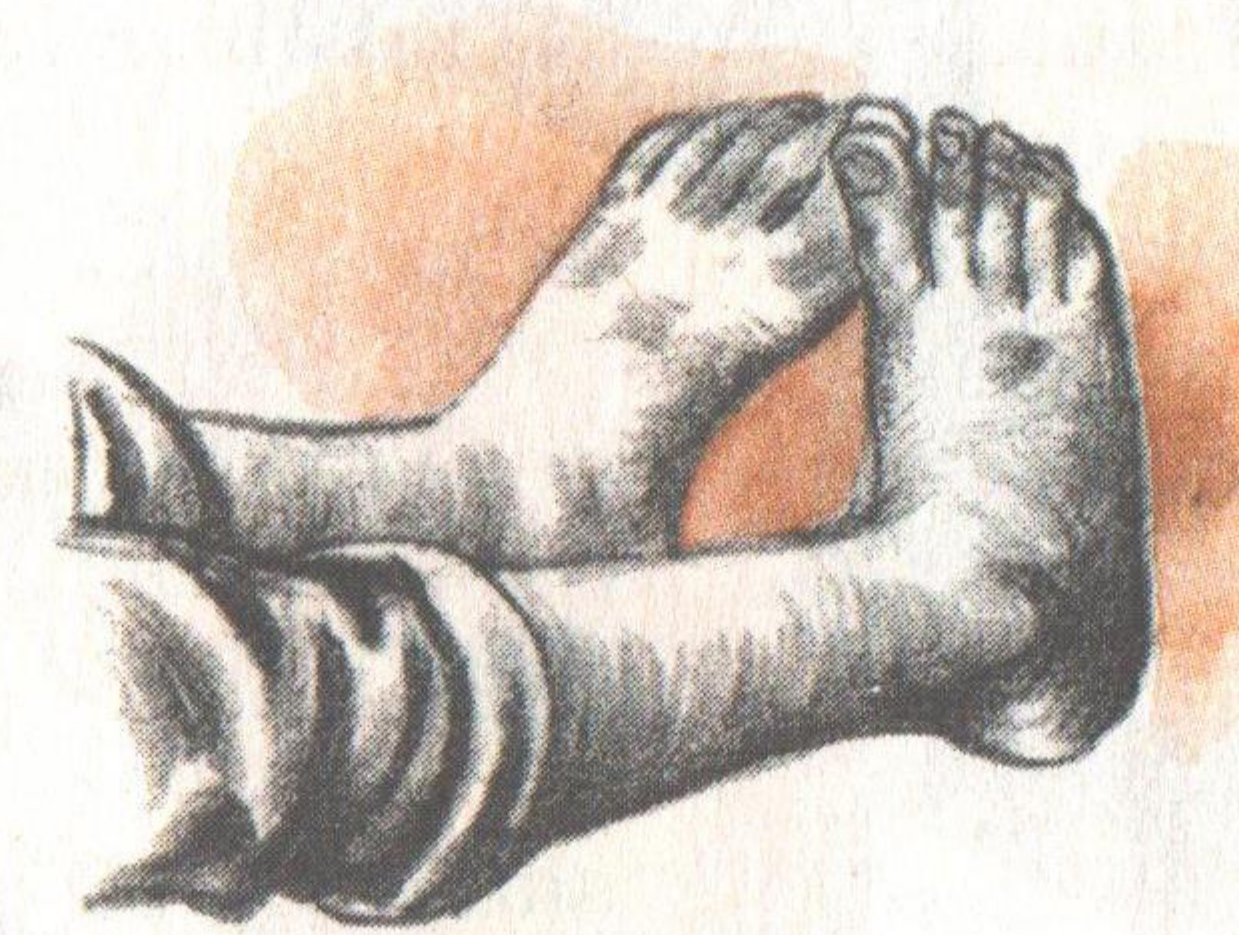

Ak však čítaš knižku rád,
nehádžeš ju za pec —
vždy o tebe akurát
vravia: dobrý chlapec.

Ak pred vrabcom hneď sa ti
srdce stráca z hrude,
skriknu: pustil do gatí!
Veľmi zlé to bude.
No ak nič sa nedeje
v tvojich gatiach, hoci
stretneš aj hus — dobre je!
Svet je v tvojej moci.

Ak ťa nikto nezazrie
inak ako v blate,
každý povie: je to zlé.

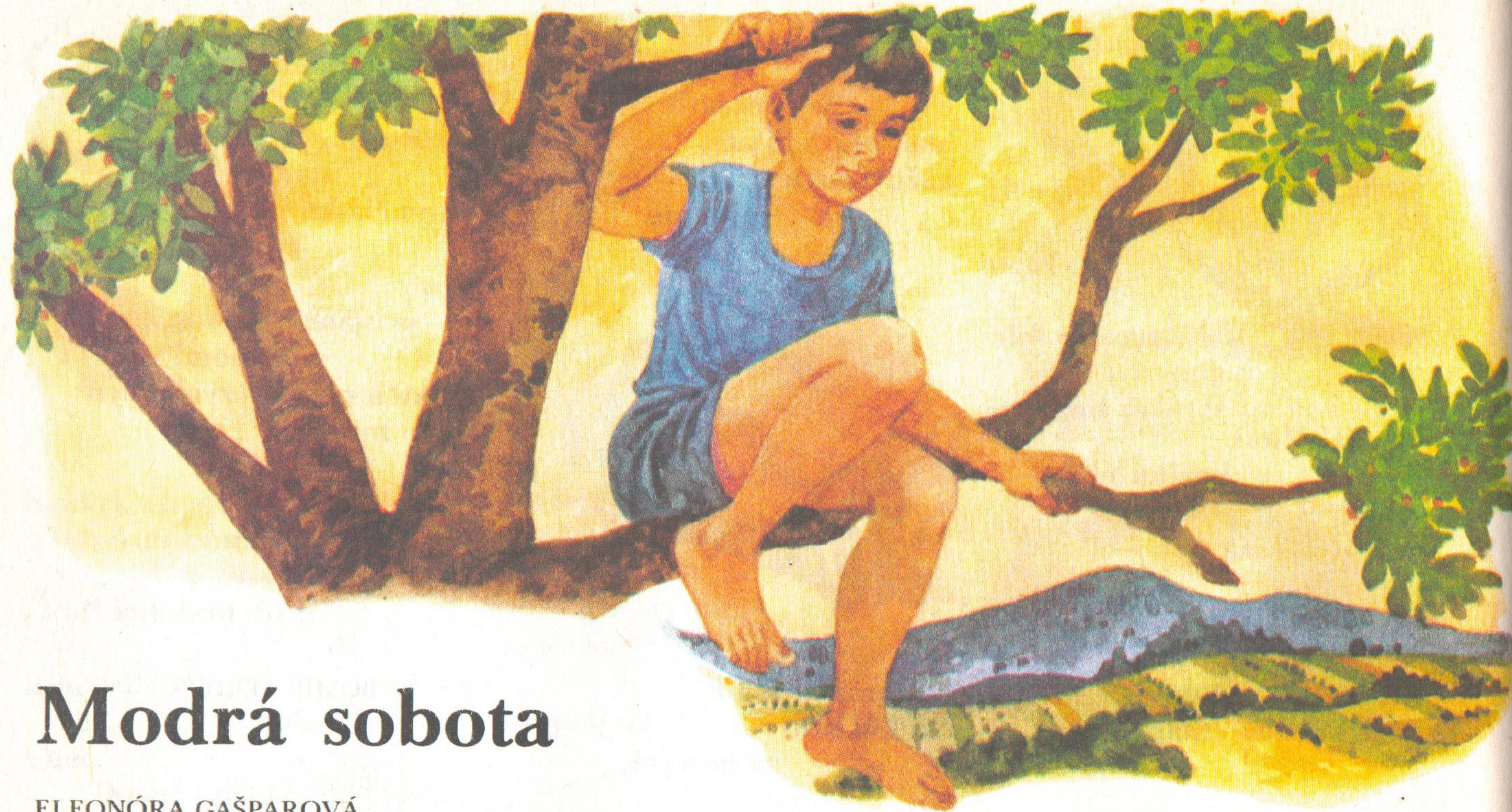

Ušubranca máte.
No kto sám sa postará,
aby chodil čisto,
s tým nebýva oštara,
ten je dobrý isto.

Preto vkladám do riadkov
varovanie synom:
je synčiatko svinčiatko?
Syn sa stane svinom!“
Skončil otec — zvolal syn
slovo múdre, bodré:
„To zlé robiť nemusím.
Chcem robiť — to dobré.“

Prel. LUBOMÍR FELDEK

Modrá sobota

ELEONÓRA GAŠPAROVÁ

Petrov deň bola sobota. Škola oddychovala a Peter skúmal oblohu. Keď bola od rána modrá, dalo sa jej veriť. Deň si podelil ako dobrý koláč. Predpoludním mal službu u babky, zrána sa musel poobracať doma okolo mamy, no popoludnie bolo jeho. Dnes možno vyjde do vinice, len tak, s holými rukami. A možno ohlási Joža. Babkina vinička leží pod horou a vidieť z nej celý kraj. A keď Peter vylezie na starú divú čerešňu a rozhliadne sa okolo seba, cíti sa neobyčajne mocný. Čo bude, keď vyrastie? Aký bude? Dedko už veľa nevládze, ale ešte vyjde do družstevných vinohradov a kýva hlavou: „Toto všetko dokázali Iudia. Naši. Dobre sa pamätám, na týchto brehoch bola iba kružina a hložie. A teraz? Vraj vínorodý kraj.“

Peter káľal bukové polená, aby mala babka celý týždeň dosť dreva. Občas pohladil palcom ostrie sekerky, ako to robieval dedko. Rád robí s drevom, rád má jeho vôňu. Keď narúbe poriadnu kopu, priam cíti, ako mu ruka vládne chlpskou silou.

Obloha bola jasne modrá, dnes nebude polienka ukladať. Radšej vybehne na ulicu, pozrieť, kde sa čo hýbe.

Uličná bránka sa otvorila a na dvor vbehol chlapček.

„No ty si mi chýbal,“ vzbĺkol Peter a všuchol sa naspäť do drevárne. Radšej bude celý deň sekerku obracať, ako by sa mal zapodievať s tým čvirikom.

Babka vybehla z domu, mala uši, čo všetko počuli.

„Janko! A prišiel si?“ vítala pravnučka tak, aby celá dedina vedela, že jej prišiel hlavný hosť.

No chlapec sa na ňu sotva pozrel a už bol v drevárni.

„Mama ide na výlet a mňa nechá s tebou,“ oznamoval Janko.

Peter iba zahundral a zlostne začal do polena.

„Uhni,“ zavrčal a rúbal. Pravdaže, Terka si vymyslí sobotný výlet a Peter, skáč okolo jej synčeka. Nie obyčajný Peter, ale ujko

Peter. Ešte ani nevedel, aké šťastie je mať vydatú sestru, a už bol ujkom. A tá ujkovčina ho prenasleduje už celé roky.

Buch! Báč! Uch! A poleno sa rozsypalo, akoby bolo zo skla.

„Budeme sa celý deň hrať, dobre?“ poskakoval Janko okolo.

Peter odhodil sekeru, vybehol na dvor a už tiahol na ulicu.

„Kde bežíš?“ začul Terku. „Ešte sme sa ani nezvítali.“

Peter prešiel do kroku, zastal, no obrátiť sa nechcel. Dnes má aj on svoj výlet a nedá si ho vziať. Musí vyliezť na čerešňu. Musí! A stopne si čas.

„Idem do obchodu,“ vymýšľal. „Mama chcela kvasnice.“

„Kvasnice?“ zavetrila Terka výhovorku. „Babka jej dá. A ty vezmi Janka a choďte k potoku. Nevidíš, aký je bledý?“

Peter stál na mieste, raz nevedel, čo má urobiť. Veľmi klamať nechcel a málo sa neoplatí. Čo Terka vie o tom, ako sa mu chlapci už od prvej triedy posmievajú pre jej jedináčika.

„Ujco, prečo si ujcom?“

„Ujco, aký je to šport?“

Takých rečí počul už za vagón a zakaždým mu zuby samy od seba zaškrípu, keď začuje v triede alebo na ulici to strašné slovo.

Prischlo mu ako prezývka.

Len Jožo mu nezabudol meno a volá ho

Peter už od prvej triedy. Jožo je kamarát, aj keď má jednu ruku kratšiu. Všetko vie s ňou urobiť ako s tou druhou, a predsa sa nájde ukrutník, ktorý občas v triede zakuviká: Ručička! To vtedy, keď Jožo dobre odpovedá, tak dobre, že normálne by bolo treba povedať: Hlavička.

Lenže aj tá hlavička má svoje muchy.

Peter si odkašlal a pravačkou začal strieľať pomyslené góly. Je v takej forme, že jeho strely by trhali sieť.

„Kopneš aj do tejto?“ pribehol Janko a podával mu veľkú loptu.

„Akurát do tej!“

Podhodil si ju v rukách, dobre by sa s ňou hrala hádzaná, a zasiahol tmavú hlavičku. Lopta odskočila a Janko sa chytil za hlavu.

„Môžeš ju mať do večera. Dobre triafa hlavu.“

Pozrime sa, ušiak, presne vie, čo má povedať. Do večera! Všetko opakuje po mame ako učený vták. Terka vedela, ako sa ho zbaviť. Kúpi loptu, lopta obalamutí Petra, a Janko si okolo nich poskáče. Naozaj! Bránka buchla, a Peter iba zahliadol jej chlapčensky ostrihanú hlavu. So synom sa nerozlúčila, jednoducho ušla.

„Poďte, chlapci, najete sa a potom sa pohráte,“ volala babka z kuchyne. Ani vo dverách sa neukázala, toľko mala roboty, keď jej prišiel prvý pravnuke. Ešte dobre, že nebol doma dedko. Posadil by si Janka na kolená a učil by ho, ako sa tľú orechy. Kameň o kameň, až to musí iskrieť, lebo dedko je kamenár. Vždy sa to skončilo zvadou, babka také tľenie orechov neuznávala.

Peter omáľal jedlo v ústach, ani nevedel, čo má na tanieri. Pôjde do vinice! A keď Janko chce, nech ide s ním.

Vyskočil spoza stola a len tak vrkol:

„Ideš alebo nejdeš?“

Chlapec bystro zoskočil z lavice, Petra už poznal. Babka sa ani nenazdala, už boli obidvaja na ulici a fujzdili k hore.

Zahvízda na Joža? Nie, potresce ho. Nedal mu odpísať príklad. Uf! Pohodil hlavou, prežrel slinu. Niečo v nej bolo horké. Obzrel sa, Janko celý rozpalený prekladal nôžky, no hlavu držal hore. Dnes ho preženie, nech sa ukáže to mestské dieťaťko. Bude mať šesť rokov, a ani na stromček nevylezie.

Slnko prihrievalo, vyťahlo z oblohy všetku farbu. Aj vtáky stíchli, ani ľudí nebolo vidieť. Peter spomalil, Janko sa už len vliekol. No ani nemukol, lebo vedel, že Peter to nemá rád.

Z cesty odbočili na úzky chodník, napravo, naľavo, všade boli vinohrady. Stáli v radoch, plnili si službu ako vojaci.

Peter zastal, počkal chlapca.

„Je to ďaleko sto kilometrov,“ spočítal si námahu Janko, keď sa dotiahol k Petrovi.

„Aký počtár?“ uškrnul sa a predstavil si Joža, hlavného počtára v triede.

„Aj dedko to povedal,“ spomenul si Janko na pochvalu a ešte sa aj usmial.

Peter znovu vykročil, vinička bola dlhá

a úzka, divá čerešňa už bola blízko. Naširoko rozkladala konáre. Čerešničky sa práve zapalovali.

Skoro bude aj hostina pre vrabce! pomyslel si Peter bez radosti. A potom sa zarazil. Pod čerešňou volakto spal.

Opatrne sa priblížil, ani motýľa by nevyplašil.

Jožo! Pod ich čerešňou! Ale veď sa nedohovorili. Alebo — nie, Jožo nie je na čerešne. A ani nevylezie. Má dobrú hlavu, ale slabé nohy. Peter sa ticho spustil vedľa spiaceho.

„On zomrel?“ spýtal sa Janko a vytreštil oči.

Peter iba pokrútil hlavou, no otázka ho vydesila.

„Má krv na nohách,“ zhrozilo sa chlapča. „Zomrel!“

„Nie!“ povedal Peter tak nahlas, až sa

zľakol sám seba. Vtiahol sa do tieňa, oprel sa o kameň a pritiahol Janka k sebe.

„Spi,“ šepol a Janko sa schúlil vedľa neho. O chvíľu zaspal.

Peter privrel oči, no do spánku mu nebolo. Vedel, že zaspáť nemôže. Bude vojakom na strážni, a strážna veža je čerešňa.

Potichu vyliezol až tam, kde ho konáre ešte uniesli, a rozhrnul lístie. Nad hlavou sa mu hnali mraky, dosiať ich ani nezbadal. Zaiste bude búrka. Preto bolo tak teplo, aby bola poriadna búrka.

Mraky prebehovali ponad čerešňu, spúšťali sa nad horu. Boli čoraz nižšie. Keď prvý raz zahrnelo, prebudil sa Jožo. Vyskočil a nevedel, kde je. Krv na nohách mu zaschla, pohľad na odreniny ho striasol.

A potom zbadal spiaceho Janka.

Znovu zahrnelo, no chlapec tuho spal. Jožo prenikavo hvizdol, zvolával Petra. Hvizd sa mu vrátil sponad hlavy ako ozvena.

„Ujco!“ skríkol Jožo od radosti a Peter si ani nevšimol, že si ho uctil takto prvý raz.

„Búrka ide! Hybaj, ideme do hory!“ velil Peter a zošuchol sa zo stromu. Vzal Janka na ruky a opatrne s ním vykročil.

„To prebehne,“ povedal Jožo. „Ostaňme radšej tu.“

Zhrkli prvé veľké kvapky, čerešňa ich zachytila.

„Dážď ti umyje tie nohy,“ povedal Peter a hľadel do stromu.

Jožo prikývol, no nehýbal sa. „Ale som už vyliezol na spodné konáre.“

„Naozaj?“ čudoval sa Peter, no neveril.

„Naozaj. Teraz sa už nebudem báť,“ a vybehol na dážď.

Janko zafňukal, prebúdza sa.

„Spi,“ šepol Peter a hlas sa mu zasekol. Chlapec ho objal okolo hrdla. Chvíľu tak čušal, potom sa pohmýril a skočil na zem.

„Už nespím,“ oznamoval Jožovi, ktorého umýval dážď. Pribehol k nemu a vyvrátil hlavu.

„Ja mám veľkého brata, volá sa Peter!“ kričal do búrky. „Máš aj ty takého brata?“

„Mám!“ skríkol Jožo, aby ho bolo ďaleko počuť, aby prekričal hrmenie. „Mám,“ povedal druhý raz potichu, aby to počul iba on.

Vošli do hory celí mokří. Hora ticho hučala a praskala. Vzduch voňal hříbami a hubami. Zajtra ich bude plný les.

Moja sliepka

v roku 2000

TOMÁŠ JANOVIC

*Sedí tato v kresle, sedí.
Presne ako volakedy.*

*Ale (to sa tatom stáva)
neslúži mu vôbec hlava.*

*V hlave iba samá slama.
Hovorí mu dobrá mama:*

*„Kúp si, tato, desať vajec
a potom sa vajec najedz!“*

*A čo kúpi tato hlúpy?
Kúpi vajcia? Kúpi krúpy!*

12

*S krúpami sa zjaví v byte.
Doma je hneď krupobitie:*

*„Nekúpil si desať vajec,
tak si teda krúpy zajedz!“*

*Sedí tato v kresle, sedí,
presne ako volakedy.*

*Mama sa mu nezalieča:
„Takí nech sa rýchlo liečia!“*

*Zbytočná ti bude hlava,
kým ju riadne neopravia.*

*Poradím ti niečo, tato.
Autoservis je vraj na to!“*

A naozaj.
Zašiel som do autoservisu a zaplatil som tri koruny za opravu.
A keď som zaplatil tri koruny za opravu, vzali rýchlostnú páku a namontovali mi ju do hlavy.

*Odrazu sa teším z hlavy
ako v časoch dávnej slávy.*

*Mama vraví: „Taká páka
záchranou je pre hlupáka!“*

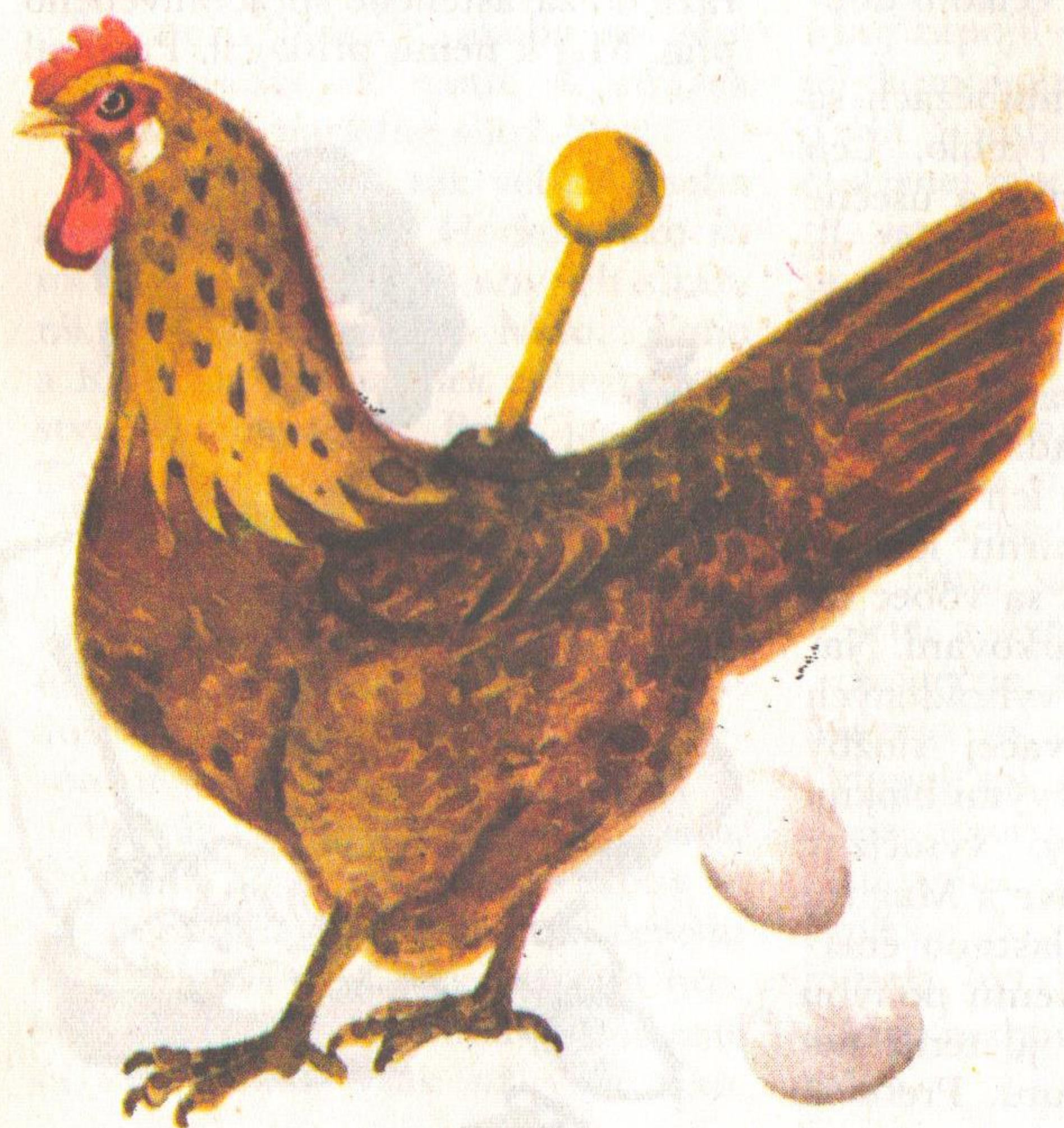
A naozaj.
Teraz, keď chcem pomaly rozmýšľať, zaradím si v hlave prvú rýchlosť. A keď chcem veľmi rýchlo rozmýšľať, zaradím si v hlave štvrtú rýchlosť. A keď si potrebujem na niečo spomenúť, tak si zaradím spiatočku.

*Sedí tato v kresle, sedí.
Presne ako volakedy.*

*Motor beží, milý tato.
Už si zase tato-zlato.*

*Funguje ti znova hlava,
čo sa hlave zriedka stáva.*

*Zasa budeš všetko chápať.
Nebol nápad. A je nápad.*

A naozaj.
Ako tak sedím v kresle, zaradím si v hlave štvrtú rýchlosť a o pár minút vymyslím sliepku.

Ale nie obyčajnú sliepku.
Ako tak sedím v kresle, vymyslím sliepku s rýchlostnou pákou.

Keď jej zaradím prvú rýchlosť, sliepka mi znesie vajíčko, ale veľmi pomaly. A keď zaradím štvrtú rýchlosť, sliepka mi znesie vajíčko, ale veľmi rýchlo. A keď zaradím spiatočku, vajíčko sa zase vráti pekne do sliepky. Ale to budem robiť iba na prvého apríla.

*Sedí tato v kresle, sedí.
Presne ako volakedy.*

*Skvelý nápad je tá páka.
Sliepka kotko kotkodáka...*

*Doma je vždy plno vajec.
Len sa, mama, vajec najedz!*

13

Ako sme nových kamošov zoznámili s Bakuľom

„Ale musíme ich predsa nakrímiť!“ spomenula som si konečne na svoje povinnosti ako normálna ženská. „Po takej ceste.“

„Vaša strava? Pozemská kuchyňa?“

Mig a Mag sa začali prehrabávať v kuchárskom arzenáli pochútok, ktoré zdedili od Rapkáča.

„Parené buchty s makom!“

„Uhorky!“

„Pirohy!“

„Rezne!“

„Šošovicová polievka!“

„Kyslé mlieko!“

Ako len trpel Rapkáč! Pripomenuli mu jeho najobľúbenejšie pochútky.

„Vieto čo? Počkajte chvíľu, skočím do obchodu,“ rozhodla som sa.

„Tuším ti preskakuje, Bosina,“ nezdvorilo ma zarazil Tono. „Nemáš tušenie, kde sme vyliezli. Kým sa obrátiš, bude noc.“

„Kamoši, počte na čiringle. Tuším už dozreli. Aspoň Bakuľ sa to už štrádoval so svojím papekom!“ vábil nás Rapkáč. „Dolu kopcom sme tam za pol hodiny, napcháme sa vitamínmi, Mig a Mag sa vrátia sem a my za nimi dofrčíme zajtra s riadnym nákupom. Tak čo?“

„Ale, Bakuľ!“ pripomenula som im.

(Na moju prezieravú poznámku nik nereagoval. Aspoň vidíte, ako to je. Keď si chalani spomenú na čiringle, je zrejme celkom jedno, či sú pozemskí alebo vesmírne.)

„Čiringle,“ zopakoval Mag a pred duševným zrakom nás, pozemšťanov, sa zjavili baculaté plody, na prasknutie nabité sladkou šťavou a krvavou dužinou. Už nám nebolo pomoci. Také čosi musíme predviesť svojej návšteve, keď sme sa už odhodlali zoznámiť ju so svetom.

Mig začal upratovať. Podával

Magovi veci, rozložené po rúbanišku, a ten ich ukladal do vretena. Potom sa kovová stena zavrela, nik by nepovedal, že na nej boli pred chvíľou dvere.

„Chalani, zajtra im donesieme okrem jedla aj nejaké normálne šaty,“ pozrela som kriticky na nových kamošov. „Musíme ich trochu zamaskovať. Najmä čapice! Tono, ty dones tričká, nohavice vezmem otcovi, on je štíhly a dlhý. Miro, ty dones niečo do dažďa. A Rapkáč trenky, tielka, pyžamy. Jednoducho všetko, ale nenápadne.“

„Aj pyžamy?“ vyvalil oči Rapkáč.

„Aj,“ odvetila som rázne. „Na ničom ich nesmú prichytiť, rozumieš? A keď si to chcú u nás prezrieť, musia občas niekde prespať, nie?“

Chlapci ledabolo prikývli a potom sme už bežali rovno do údolia, na stráň s čerešňovým sadom.

Cestou nám Mig rozprával o tom, ako pristáli. Viem si to celkom dobre predstaviť:

V priliehajúcich kombinézach sa pohybovali presne a rýchlo. Len kedy-tedy na seba krátko a úsečne zapíšťali, či zakvičali. Ich reč sa podobá spevu vtákov, vo vypätejších chvíľach pišťaniu myši. Rýchlo sa balili. Mig podával predmety Magovi a ten ich ukladal do priestraného vretena. To ich preniesie k cieľu. Hlavnú vesmírnu loď už riadne zaparkovali. Ak sa vôbec dá vo vesmíre hovoriť o parkovaní. Namiesto chodníkov, vyhradených priestranstiev, odťahovacej služby a príslušníkov s pokutovými blokmi je tam len širočizný, vysočizný prázdny priestor. Migova a Magova loď visela v tíšine a vlastnou energiou sa bránila kruhovému pohybu okolo Zeme. Nikto by ju teraz neobjavil, tichú a zhasnutú. Preto sa

o nich nič nedozvedeli ani astronómi.

Nachádzali sa kolmo nad miestom budúceho pristátia. Mig a Mag si založili na hlavy skafandre. Teraz si vidia len oči, ale vedeli sa dorozumieť aj pohľadom. (Veď aj vyzerajú ako dvojčatá, stosedemdesiat centimetrov vysoké dvojčatá. S hladkými tvármi bez vrások. S vlasmi, žltšími ako nakrikľavejšia žlt. Ako krúžok žltej vo vodových farbičkách. Ale ja sa zase opakujem. Akosi rada o tých dvoch rozprávam.) Pravdaže obsadili svoje miesta pri riadiacej doske vretena. Pohybovali sa pružne ako hadí muži v cirkuse.

Mag prepol kontakt na riadiacej doske. A obidvaja vyplávali na palube vretenovitého korábu z pokojnej, rozmernej materskej lode. Akoby presadli z obyčajnej morskej lode na obyčajný prístavný čln.

Vesmírna loď sa za nimi uzavrela, aby nemo a nehybne čakala na ich návrat. A oni leteli ako šíp k vyhlíadnutému miestu. Pristáli na starom rúbanišku v borovicovom lese. Nenápadne a ticho.

Mig a Mag vyniesli prístroje, uložili ich na trávnu a skúmali zloženie našej atmosféry. S úľavou odhodili skafandre a rozbehli sa rúbaniškom. Pre Maga skončil beh pádom, narazil do zarasteného spráchniveného pňa. Mig k nemu priskočil. Prezeral

peň, akoby to bol skrytý, Istivý nepriateľ. Rapotal svojou upišťanou rečou a ťahal odvážlivca preč. Mag protestoval, dokonca do pňa kopol. Skúmali rastlinu za rastlinou. Dotýkali sa halúzok. Kôry. Zeme. Zbadali jašteričku. Motýľa. Vtáka. Veveričku... Motýľ si posedel na kvete. Rozostrel kresbu svojich krídel, akoby túžil po obdive. Nemuseli za ním pobeťovať šo sieťkou.

Vo výške letel vták. Zrazu znehybnel vo vzduchu a spadol rovno do Migových nastavených rúk...

Veverička zastala. Počkala, kým jej Migove prsty prejdú po kožušku, dotknú sa jej vlhkého ňufáčika.

No a to, čo bolo potom, už viete.

Chytila som Miga za ruku, ten ťahal Maga a všetci traja sme sa viezli po zadkoch a chrbtach dolu stráňou. Podľa tohto úvodu už iste tušíte, ako sa skončila naša výprava na čiringle. Nuž, nie veľmi slávne. „Tu ste! Zlodeji!“ akoby sa ešte stále ozývalo za nami. A strážca Bakuľ má parádne silný hlas.

Nebála som sa tak veľmi o seba ako o tých dvoch. Horko-ťažko sa mi podarilo zabrániť, aby ich strážnik nevidel zblízka. Miro, Tono a Rapkáč nám napriek nebezpečenstvu robili stenu. Bolo jasné, že Tono ujde, ani o Mirovi som nepochybovala, ale Rapkáč to mal ťažšie. (Človek by nepovedal, že je ten tučko taký obetavý. Pravdaže, ani to, že sa vyzná v astronómii. Nabudúce si to rozmyslím, kým si o niekom utvorím mienku.)

Pristáli sme rovno pri potoku. Dychčala som, ale tí dvaja akoby sa ani neprehnali. A to sme od čerešní bežali dobrý kus do kopca, po hrebene medzi borovicami a potom sme sa viezli dolu, však už viete ako.

Keby som bola sama, nepodniknem kvôli Bakuľovi taký cezpoľný beh, ale dnes som sa rozhodla pre najbezpečnejšiu skrýšu.

Zohla som sa a pozorne prezrela suché konáre. Nik nimi nehýbal. Vetvy som odložila nabok a vtiahla za sebou chalanov do uzučkej štrbiny. Konáre som obozretne poukladala naspäť, vchod bol perfektne zamaskovaný. Všetci sme sa v šere posunuli ďalej. Štrbina sa rozširovala na malú jaskynku. O tejto skrýši Bakuľ bezpečne nevedel. Vedelo o nej iba zopár deciek. (Podľa mňa o nej vedeli vždy iba deti, iste už celé desaťročia. Stavím sa, že už odvtedy, keď ju opustili medvede, alebo iná divá zver a ľudia prišli do kraja, aby založili Rovinu. Ale keď deti vyrástli na dospelých, hneď na jaskynku zabudli. Práve toto je na našej jaskyni čarovné.)

Sadli sme si tesne k sebe, inak sa to ani nedalo. Pozrela som sa na tých dvoch. Vyzerali začudovane a napäto. Práve teraz, keď sme sa ukryli a ja som sa už celkom upokojila. Hoci mi bolo jasné, že sa pred nami vynára nová nepríjemnosť. Domov prídeme neskoro. Ktovie, či mama uverí takému dôkladnému kondičnému tréningu. Hodinky neústupčivo ukrývali ručičky v tme. Vtom sa rozsvietilo. Stačilo, aby Mag zapojil správne miesto na svojej kombinéze. Človek by neveril. Teda kombinézy sú zdrojom ich čudesnej moci. Keď nimi vedia svietiť, iste nimi aj nasadzujú svojim protivníkom neviditeľné putá. Alebo zvieratám, keď ich chcú preskúmať. Bez kombinéz budú, chudáci, v pozemských šatách celkom nemožní. Možno, že si kombinézy nechajú aj tak na sebe. Stavila by som sa, že hej. Páni, ale im bude horúco... V lete, a dve vrstvy šiat!

Konečne sa mi upokojil dych. Magovi sa zapáčili moje hodinky. Odopol mi remienok, šikovne hodinky otvoril a pozoroval jemný mechanizmus. (Chcela by som stretnúť človeka, čo vymyslel hodinky. To musela byť hlava!) Potom sa Mig a Mag rozhovorili svojou piskotavou rečou.

„Teda vy ste dobrí!“ namietla som. „Nevychovanci! Keď chcete, môžem aj odísť.“

Tvárila som sa, akoby som sa chystala vrhnúť do krutej náručie strážcu Bakuľu. Mig pochopil, že urazil dámu. A z ničoho nič ma pobozkal na ucho.

Urážka odletela, odkiaľ prišla. Usmiala som sa na Miga, keď ma znenazdajky pobozkal na druhé ucho Mag.

No, teda. Čo teraz? Znova sa urazím? Iste by som im bola smiešna. U nich doma môžu mať celkom iné zvyky ako tu na Zemi. Taký bozk môže byť u nich obyčajné odprosienie, ako keď sa u nás povie prepáč. Ale môže to byť aj čosi celkom iné.

„Nič sa nestalo,“ ozvala som sa pre istotu.

„Mig len podotkol, že vyrábate parádne komplikované mechanizmy. Ale že v týchto... no, v medziľudských vzťahoch, ste ešte sto rokov za opicami.“

„Čože?!“ urazila som sa druhý raz. Medziľudské vzťahy sme už v škole preberali. Na triednickej hodine. Narážajú hádam na to, že som im takmer jednu vypálila pri tom bozkávaní?

„Všade, kde sa ocitneme, sa len mlátite,“ spresnil Mag.

Chcela som hneď protestovať, vysvetliť, že to mali len takú smolu, keď sa ozval tichučký signál a na dlážku našej skrýše sa vyliala riava ružových, zelených, len nie červených čerešní. Za nimi Miro.

„Tona takmer dostal,“ hlásil za-

dychčane. „Riadny nervák! Vieš si predstaviť!“

Vtom sa ozval mohutný rachot, akoby sa zhora valila lavína. Zvuk prestal rovno nad našimi hlavami.

„Bakuľa!“ vydýchla som.

„Možno sa na mňa zavesil,“ zosmutnel Miro.

„Teda ty si debil!“ zúrila som.

Vetva vo vchode sa pohla. Ne-spúšťali sme z nej oči. Vchod sa odkryl a v ovále svetla sa zjavila Rapkáčova spokojná tvár.

Museli sme vyliezť pred jaskynku. Inak to nešlo, jednoducho by sa ta nevopchal. Radostne som ho objala a Rapkáč šťastne vyplúval nabok kôstky nezrelých čerešní. A potom — potom som sa perami dotkla Mirovho ucha. (Trocha škodradostne, uznávam.) Miro na mňa neveriacky zíval.

„To viem od nich,“ objasnila som.

„Tak sa u nich prosí o prepáčenie.“

Napokon sa vrátil aj Tono. Bez úlovku, ale ani Bakuľa ho nedostal. Sedeli sme v jaskynke. Všetci, dokonca aj Rapkáč. Kľučal celkom naspodku a slúžil nám ako lavička.

„Takto vesmíranov nenakrmi-me,“ uvažovala som. „A ešte aj stratili predstavu o čerešniach. Toto vydávať za čiringle!“ opovržlivo som koplá do zelenej hrstky, čo ostala na zemi.

„Ste drevá, neviete sa kryť,“ vyčí-tal vesmíranom Tono.

„Mali sme nechať Miga a Maga v lese,“ bránila som hostí. „Mohlo nám zísť na um, že sa im jednodu-cho nedá vysvetliť, že...“

„No, len si to s nimi rozďaj,“ posmelil ma Rapkáč. „Nedá sa im vysvetliť, že tie čiringle nie sú naše. A že práve to je tá psina. Že práve to je na tých čiringliach najlepšie.“

„Tých dvoch by Bakuľa zbadal, aj keby bol slepý na obe oči. A ešte k tomu stáli. Ako strelení!“ čudoval sa Tono.

„Tuším sme vám zavarili,“ ozval sa konečne Mag. „Počujte, my sme chceli tie čiringle šlohnúť?“

„Konečne ti zaplo!“ potešil sa Tono.

„S tými čiringlami to neklape,“ zapojil sa do diskusie Mig. „Mám

na ne fantastickú chuť, tak prečo si nemôžem vziať. Aj keď sú, povedzme, ešte trochu zelené. Prečo Bakuľa vrieska? Prečo tak vyskakuje? Bojí sa, že ochorieme, či čo? A keď sú naozaj také nezrelé, prečo ešte nejaký ten týždeň...“

„Ja uschnem...!“ zanariekal Rapkáč. „Veď ti to Mag povedal. Chceli sme ich šlohnúť, potiahnuť, jasné...?“

„Mne to už zaplo, Mig,“ ozval sa Mag. „Čiringle jednoducho Bakuľovi patria. Oni na Zemi ešte...“

„Len sa nevyťahuj!“ zaútočil Rapkáč. „Nemysli si, že ste tu medzi brontosaurami. Na mysli mu patria! Čiringle patria všetkým. My tu máme družstvo, nemusíš sa naparovať.“

„Tak prečo si z nich nemôžete vziať, keď máte chuť? Keď je niekto predsa len parádne hladný, prečo do čerta...“

Toto sme už my pozemšťania nevydržali. Nezadržateľne sme sa rozosmiali. Také čosi sme ešte nepo-

čuli. Keby si tak mohol robiť každý, na čo má chuť! To by teda vyzeralo. Trieda ako holubník. Obchody vy-brakované. Čerešne obraté možno prv, ako zakvitli.

A Mig a Mag už zase na seba spustili tou svojou komickou hatlaninou. Prísne som ich zaťahala za vlasy. Vôbec si ma nevšimli.

„Tak buďte ticho!“ skríkla som na našich chalanov. „Nerehocte sa! Ničomu nerozumiете. Vy, a nie oni.“

„Mig nahlásil,“ povedal Mag po-tichu, „aby sme odtiaľto vypadli.“

„Jasné, Bakuľa je už dávno v ke-ľi!“ nadšene súhlasil Rapkáč. Na-máhavo vstával a striasal nás zo seba. Nebol to asi med robiť tak dlho ostatným lavičku.

„Je to trošička inak,“ vysvetlil im Mag. „Nie odtiaľto. Mig chce, aby sme vypadli zo Zeme. Veď sa tu len stále bojuje.“

„To tie medziľudské vzťahy,“ usmial sa na mňa Mig. Takmer som na neho vyplazila jazyk.

„Podľa Miga to tu môže trvať ešte nejakých sto, dvesto rokov. Ne-jaké tie storočia,“ rozhovoril sa Mag. „Potom to už bude bezva. Potom si už porozumieme, nebojte sa.“

„Potom sa zase ukážeme,“ sľubo-VAL Mig.

„Vy...?“ vyvalil oči Tono.

„Ste na hlavu?“ dobromyseľne sa spýtal Rapkáč.

„No, nie konkrétne my. Ale niekto od nás.“

„Aby ste vedeli, ani ja už o vás nestojím. Už nie!“ uzavrela som a odvrátila som sa. Sama som nevedela, prečo mi prišlo z toho všetkého tak ľúto...“

„To je také ženské hľadisko,“ zatváril sa Miro dôležito. „To si nemusíte všímať. Ale na druhej strane trhanie čerešní nie je vojna, aspoň u nás na Zemi. Pokiaľ ide o mňa, radil by som vám, aby ste si to u nás ešte trochu prezreli. Dúfam, že ste neprišli na Zem iba preto, aby ste sa najedli nezrelých čerešní a odrčali naspäť. Keď ste už prišli... Kvôli čerešniám by nik nevy-hlasoval vojnu, jasné? O ozajstnej vojne vám radšej nič nepoviem... Ak budete chcieť, nasadnete si do rakety, trochu si polietate nad našou Zemou a poobzeráte sa, uvidíte. To by som sa potom pridala, ak nebudete mať námietky. Potom už však nabeton odštartujete, ale s tým sa už nedá nič robiť. My môžeme zaru-čiť iba to, že zabudneme na Bakuľu a jeho sady, aspoň kým ste tu. Platí?“

Takto som teda ešte Mira hovoril nepočula. Bolo mi ľúto len to, že spomenul vojnu, hoci aj na druhom konci sveta, ale zase, zamlčať dôleži-té fakty... Preto som radšej rýchlo zahovárala.

„Chalani... Keby ste ešte as-poň... Budú prázdniny, celé týždne voľna! Budeme chodiť na kupko a tak! Keď ste už spravili takú cestu...“

A vtedy Mig konečne prikývol.

(Pokračovanie)

PÍŠE ALTA VÁŠOVÁ

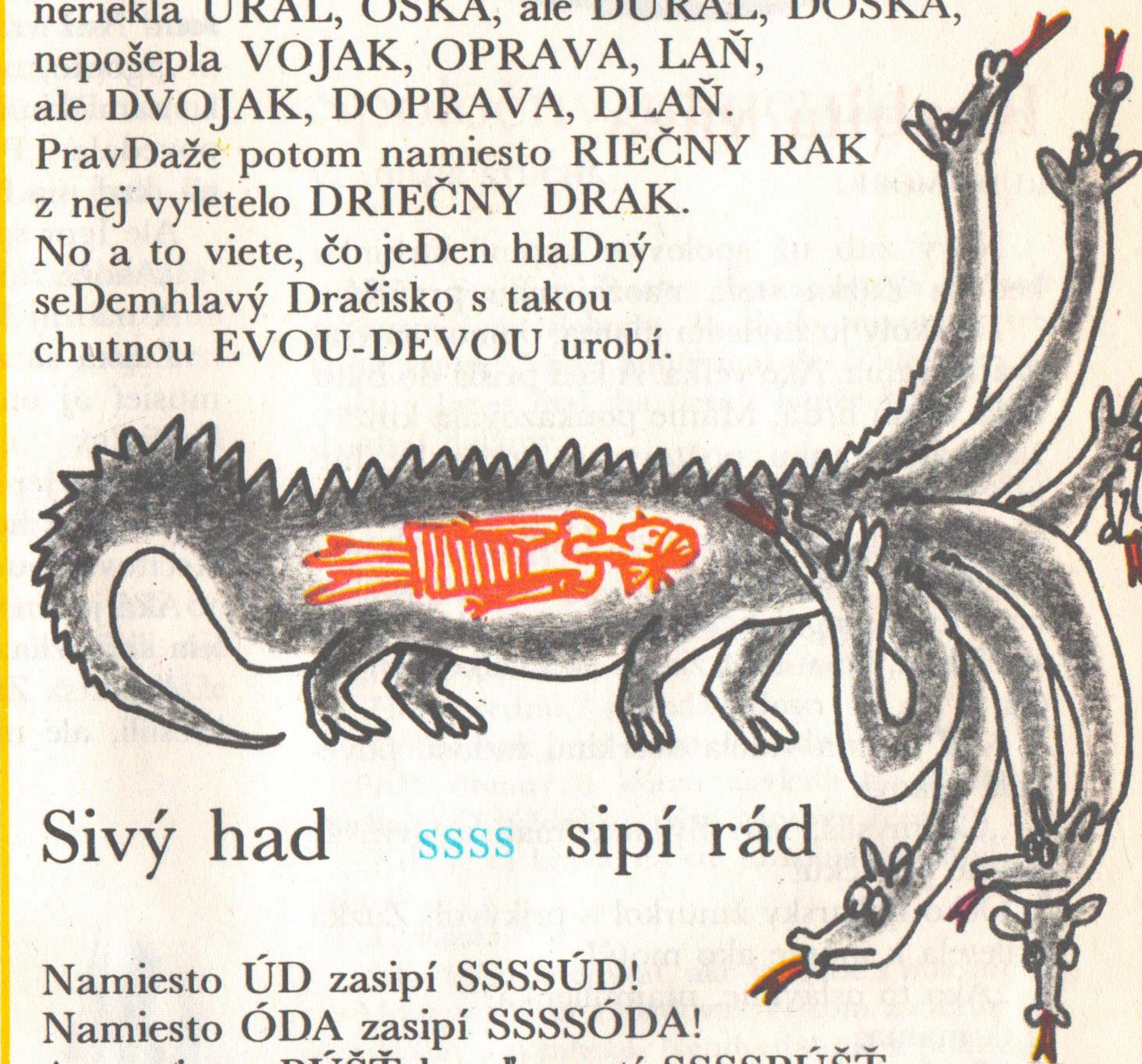
ILUSTRUJE MAJA DUSÍKOVÁ

VESELÝ STĹPEC

JOZEF
PAVLOVIČ

O jednej Eve

Bola jedna Eva, ktorá strašne rada pridávala. Nepovedala EFEKT, ale DEFEKT, neriekla URAL, OSKA, ale DURAL, DOSKA, nepošepla VOJAK, OPRAVA, LAŇ, ale DVOJAK, DOPRAVA, DLAŇ. Pravdaže potom namiesto RIEČNY RAK z nej vyletelo DRIEČNY DRAK. No a to viete, čo jeden hladný sedemhlavý Dračisko s takou chutnou EVOU-DEVOU urobí.

Sivý had **ssss** sipí rád

Namiesto ÚD zasipí SSSSÚD!
Namiesto ÓDA zasipí SSSSÓDA!
A namiesto PÚŠŤ hneď spustí SSSSPÚŠŤ.

Doplň,

aký mliečny výrobok doniesla babka

na

T R H

Rozbitá váza

RUDO MORIC

Nový zub už spolovice vyplnil štrbinku, keď sa Zuzka stala naozajstnou prváčkou.

Do školy ju zaviedla mama, domov sa však vrátila sama. Ako veľká. A keď prišla do bytu, bola veľmi hrdá. Mame poukazovala knižky, šlabikár, čítanku, počtovnicu, kreslenky, farbičky, všetko, čo dostala. A keď sa vrátil ocko z roboty, ukazovala znova. Ustavične chodila z kuchyne do jednej izby, potom do druhej, na chrbte novučičká taška s odrazovými skielkami, čo v tme žiaria ako veľké červené oči.

Keď mama videla dcérkinu radosť, povedala ockovi:

„Čo myslíš, vari by sme mali osláviť, že máme prváčku!“

Ocko figliarsky žmurkol a prikývol. Zuzka priletela k mame ako motýľ.

„Ako to oslávim, mamulienka?“

A mama:

„Bude to veľikánska oslava. Upečiem bábovku, akú máš najradšej. Kakaovú s hrozičkami. A pozveme tetu Rajniakovú s Igorom. Aj on je čerstvý prvák.“

S Igorovými rodičmi sa Križanovci oddávajú na priateľili.

A tak na druhý deň popoludní sa oslavovalo.

Teta Rajniaková priviedla svojho prváčika. Nedávno mu vypadli dva zuby, aj horný aj spodný. Samy od seba, čože to je!

Zuzkina mama upiekla bábovku, čo vyzerala ako zo zlata. A k bábovke pripravila čaj s citrónom.

Prestrela v jedálni. Na malý stolík postavila vázu s čerstvými kvetmi. Aj to bolo slávnostné. Mamy si z bábovky odštipli po kúsku, Zuzka s Igorom však zjedli po tri kusy. Akoby boli na pretekoch. Dobrá bola tá mamina bábovka, voňala vanilkovým cukrom a vnútri bolo samé sladké hrozičko.

Teta Rajniaková sa chcela pochváliť Igorom. Nuž vraví:

„Igoro, nože zarecituj tete básničku. Tú k mamičkinmu sviatku!“ A Zuzkinej mame povedala: „Predstav si, taká som bola šťastná, keď ma ňou prekvapil.“

Ale Igor spod obočia zazrel na mamu:

„Akože zarecitujem, keď šušlem.“

A naozaj šušlal.

Zuzka sa zľakla. Ak zarecituje Igor, bude musieť aj ona. Mama nedopustí, aby bola horšia.

Mama jej však pomohla.

„Nechaj ho, nech sa zabávajú so Zuzkou. Recitovať bude, keď mu dorastú zuby.“

Aká je len múdra, tá moja mama, pomyslela si Zuzka.

A tak sa Zuzka s Igorom zabávali. Najprv kreslili, ale nie dlho. Veď naozaj, kresliť sa

dlho nedá. Celé telo zmeravie, iba rukou hýbeš. Prípadne ešte jazykom.

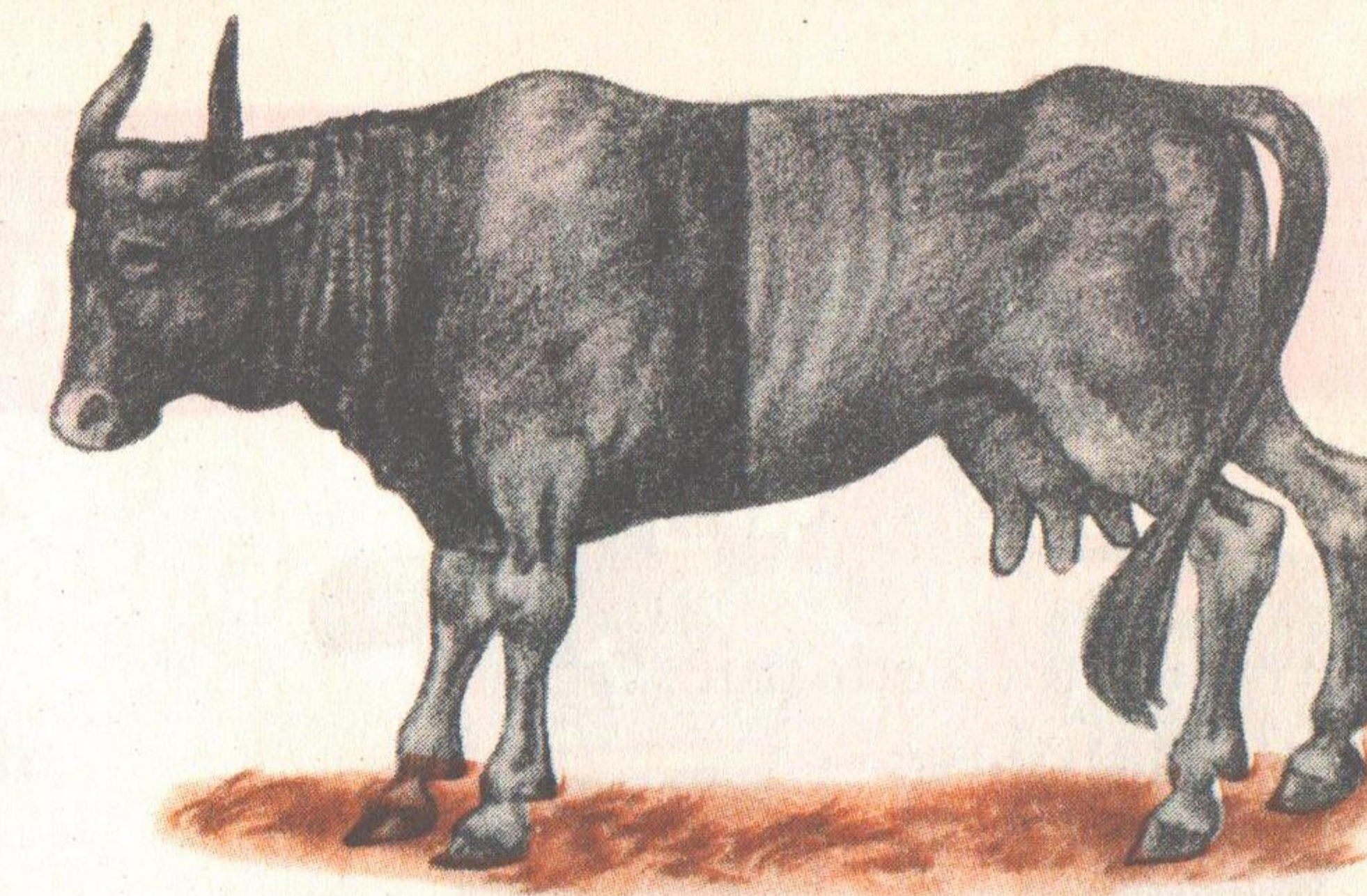
Preto sa bolo treba trochu rozhýbať. A Zuzka s Igorom sa poriadne hýbali. Začali sa naháňať po izbe. Teta Rajniaková síce okríkla Igora, aby nebláznil, Zuzkina mama však na ňu žmurkla, reku, nechaj ich. A obe mamy začali drkotať o svojich veciach. A prváčka s prvákom sa naháňali ako škôlkári. Veď odrazu sa nedá zväžnieť a zmúdiť. A tak sa to stalo. Igor obiehal okolo stolíka. Na stolíku váza s kvetmi. Odrazu brnk Igoro laktom do vázy. A váza hybaj aj s kyticou na zem. Bolo po nej. Rozbila sa na tri kusy.

Igor zbledol, Zuzka v duchu bola rada, že to nie ona, lež Igor.

„Vidíš, radšej si mal recitovať,“ dohovárala teta Rajniaková synovi, kým Zuzkina mama utierala vodu z koberca. „Aj keď šušleš.“

„To nič, čože jedna vázička,“ zahovára mama Križanová. Ale Zuzka vie, že to nie je celkom tak. Nie je to obyčajná váza. Je to dar od ocka a mame je zaiste ľúto.

A tak sa Zuzka s Igorom znova dali do kreslenia. Odrazu zväžneli, akoby boli nie prváci, lež aspoň piatáci. Hľa, čo dokáže jedna rozbitá váza!

Spoločný majetok

VLADIMÍR STUHL

Mose Smiff a Rastus Jones, dvaja černosí prepustení na slobodu, šli si do mesta na trh kúpiť kravu. Mose Smiff mal desať dolárov, aj Rastus Jones mal iba desať. Lenže krava stála dvadsať dolárov.

„Vieš čo,“ vraví Mose, „kúpime si kravu spoločne.“

Rastus prikývol a z trhu si viedli domov spoločnú kravu. Cestou sa radili, čo s ňou. Rastus dlho premýšľal, až nakoniec sa opýtal:

„Ktorú polovicu kravy si vezmeš?“

„Hoci prednú,“ povedal Mose.

„Dobre, tak ja si vezmem zadnú.“

Prišli domov a kravu zaviedli do Rastovej maštale. O týždeň sa pýta Mosova žena:

„Kde je tá krava, čo ste ju spoločne kúpili na trhu?“

„U Rasta.“

„Mal by si sa opýtať, ako to bude s mliekom.“

Mose Smiff sa začudoval, celkom zabudol, že krava dáva aj mlieko. Nepovedal nič a pobral sa k Rastovi.

„Idem si po mlieko,“ volá už vo dverách.

Rastus vstane od večere, zotrie si z úst kukuričnú kašu a vraví:

„Dobre, že ideš! Už som si myslel, že si na kravu zabudol. Máme ju predsa napoly. Ja mám zadnú polovicu a dojím z nej mlieko. Ty máš prednú a tou krava žerie. Tak si vezmi kôš a nakos jej trávy. Mlieko si už potom podojím sám.“

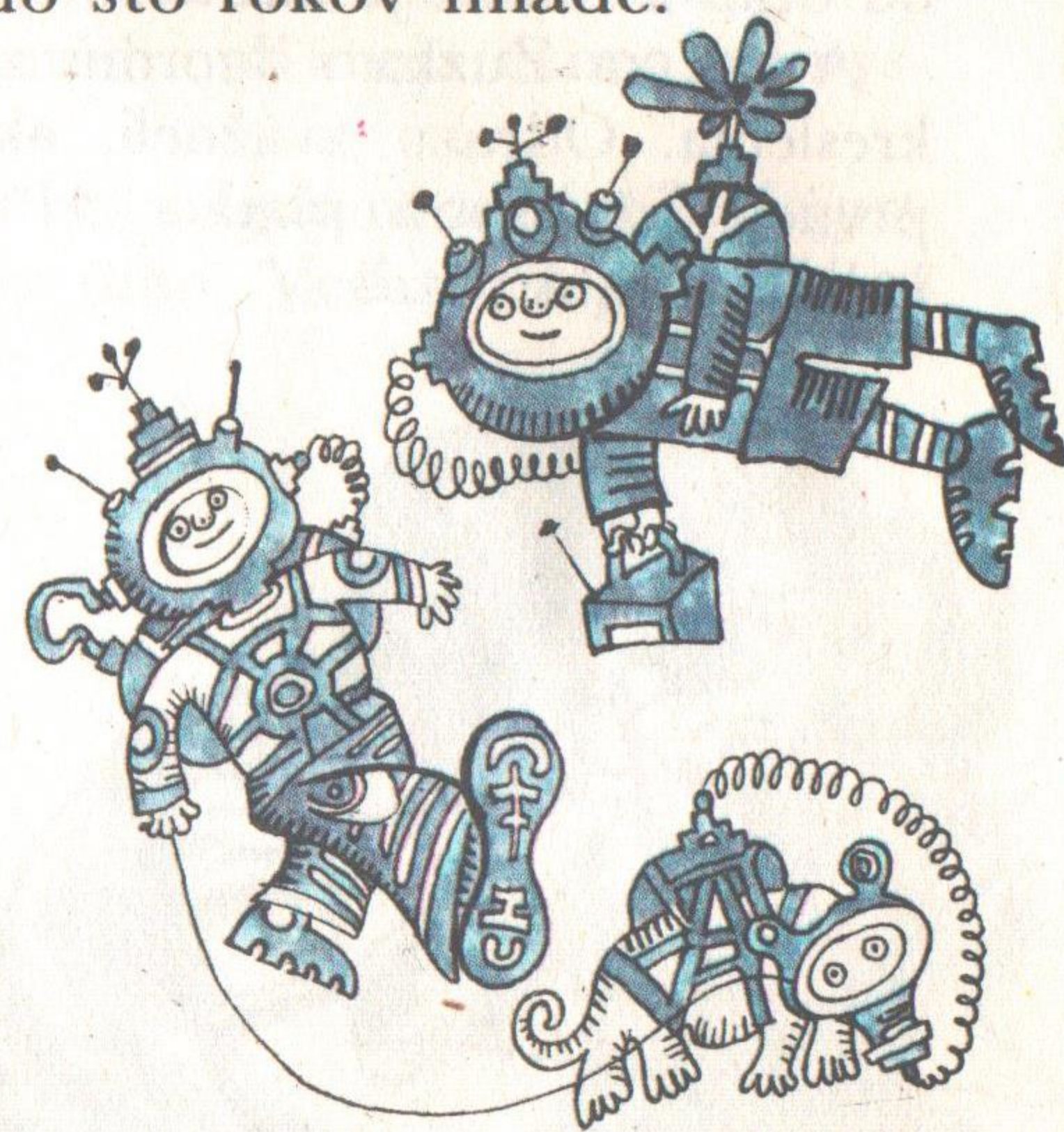
Prel. K. ŠTVRTECKÁ

Na hostinu do Mladých liet

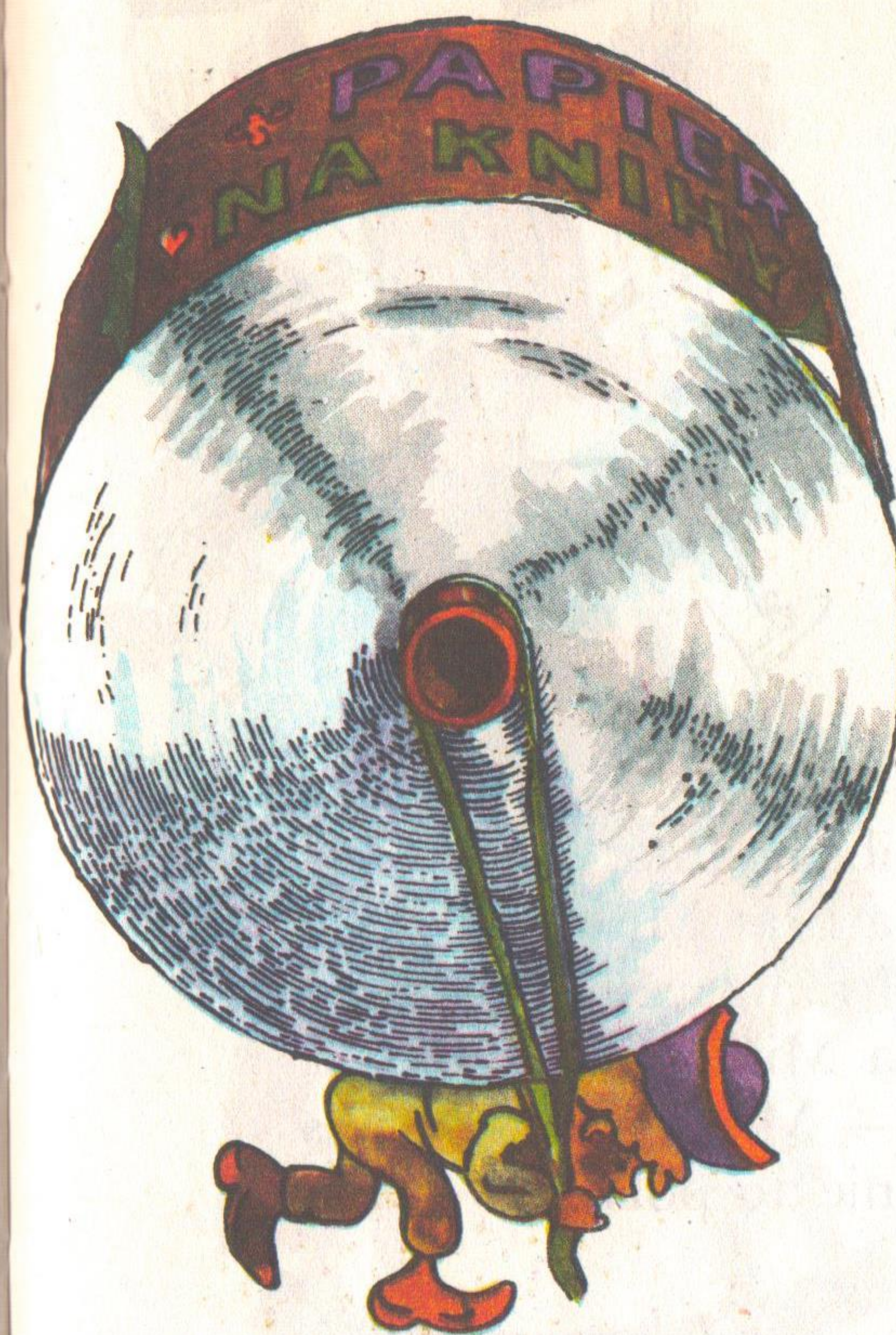
Dáva sa na vedomie,
že v Bratislave
v jednom veľkom dome
začína sa práve
hostina. Pochutíme si na kapuste.
Ten dom nájsť
so mnou skúste...!

...aby zrelo žitko v poli,
čerešienky v sade,
aby boli Mladé letá
do sto rokov mladá.

Aj do na-šej ga-laxi-e
pre-nik-li sprá-vy
o ves-mír-nych ú-spe-choch
vy-da-va-teľ-stva.
A tak sme tu... Bra-vo,
bra-vo!

Ja som
ja vám želim
všetko:
teplú zimu,
chladné letko,
mokrú jeseň,
suchú jar,
málo dobrých
kníh
a veľa chýb
v nich,
to je krásny
dar!

Okúpať, mydlom poumývať
a kefou vydrhnúť!
Keď sa ide blahoželať,
musíme byť čistí,
inak nebudeme kamaráti...!

Ja som
nejde sa mi ťažko.
Nožičkami poprepletám
skôr, než príde zima.
Blahoželať poslali ma.
Komu?
A keďže sa nepatrí
prísť s prázdnyimi rukami,
nesiem toto,
aby vydavateľstvo
mohlo vydávať
viac kníh pre deti...
No, mamo,
dajte mi chytro jesť...!

— Dunčo, kam nesieš tú ružu,
tá veľká oslava je opačným
smerom!
— Ale je tam veľký chlapec,
hav, hav!
— Tak poďme všetci
gratulovať!

Na hostinu do Mladých liet

- Jaj, moja hlava!
- Jaj, moja hlávka!
- Jaj, moja hlavinka!
- Jaj, moja hlavulienka!
- Jaj, moja dyňa!

Takto horekujú
pracovníci vydavateľstva,
keď majú veľa starostí
s vydávaním kníh pre deti.
— Na dyňu je najlepší dýň, —
povie bez váhania Julo.
— Prikotúlajme im ho. —
povie ten druhý.

— Nikto nás nerozozná,
iba mama, otec
a brat Miško.
Mama vždy, otec niekedy
a Miško málokedy.
— Mne stačí, keď nás
niekto pozná...

— Cverienka, urobila si si uzlík,
aby si nezabudla na tie
narodeniny?
— Už som aj kvietok uštrikovala,
aha!

Šťastnú cestu,
šťastný let!
Počuješ to vyzváňanie?
Zneje všetkým
z Mladých liet.
Robiť knižky,
to je ako lízať med.
Deti nechcú
z cukru horu,
ani sladké pláne šíre.
Radšej knižku.
Akú? Ktorú?
Tú najkrajšiu vo vesmíre.
Pre vnuka i deduška.
To vám želá

Celý týždeň sme skladali blahoželanie Mladým letám.

Pekne sme to všetko napísali a odniesli na námestie SNP 12 v Bratislave.

— Veď vy vôbec nečarbete! — povedali v Mladých letách.

— My vieme pekne písať, — povedali sme.

— Všetky kocúry nečarbú.

— Tak sa sem ešte podpíšte, — povedali v Mladých letách. — Zabudli ste napísať svoje mená:

— Dobre, — povedali sme. — A vydáte znova náš denník?

— Pravdaže, — povedali v Mladých letách.

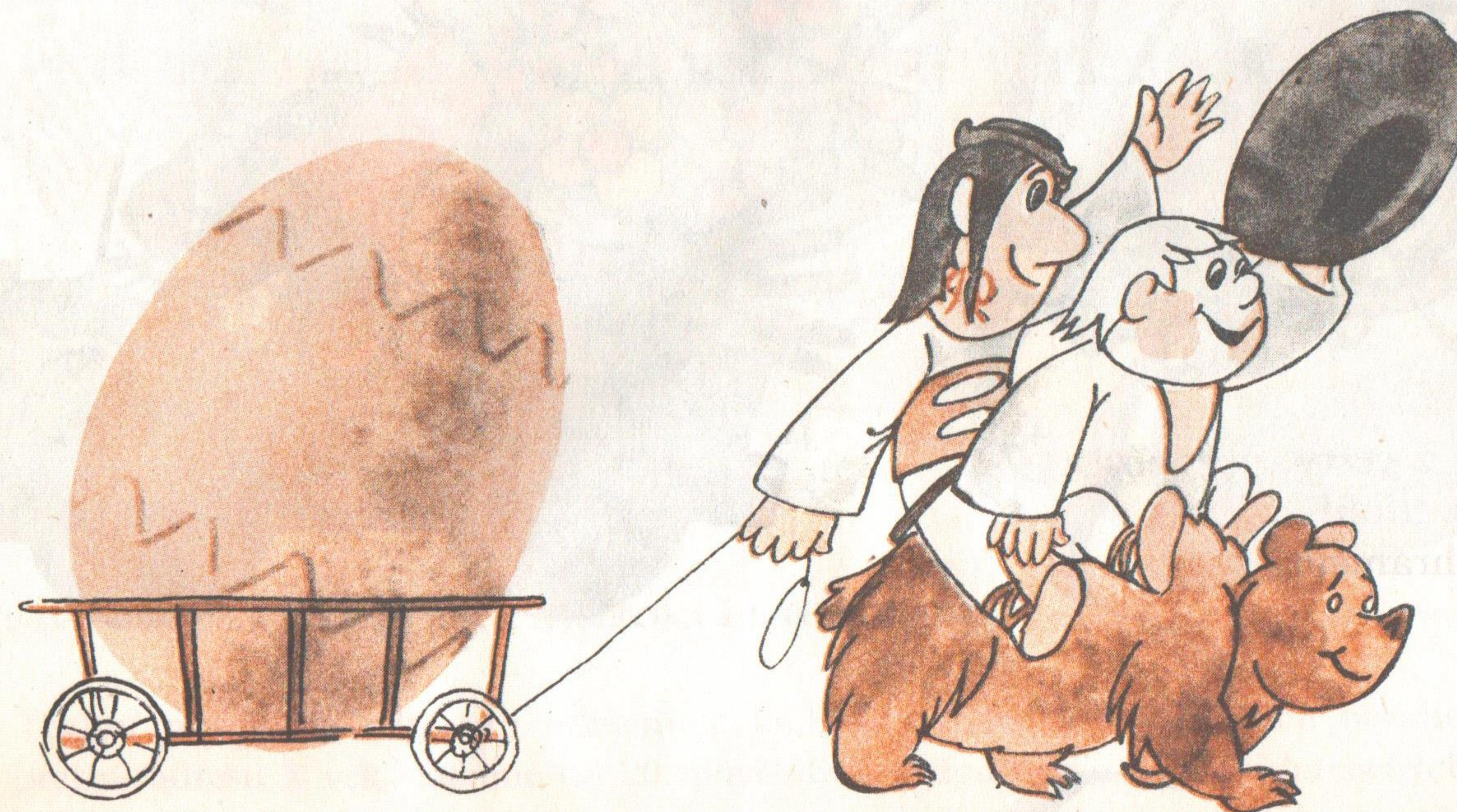
— To je dobre, — povedali sme my. — Tak potom podpíšeme aj Miška.

A tak sme pod blahoželanie napísali Miško a potom sme sa podpísali aj my:

..... a

— Kamže nás cesta vedie?
— Do mesta cez Medvedie.
— Vezieme maľované vajce?
— Ba kieho! Oštiepok!
— A či tam syry radi?

— Jedia ich celý rok.
— A majú dobré duby?
— A že či! Veď sú mladí!
— Mali sme vziať aj dintite,
tá najleptia je na pitie.

Na hostinu do Mladých liet

Milý kamarati

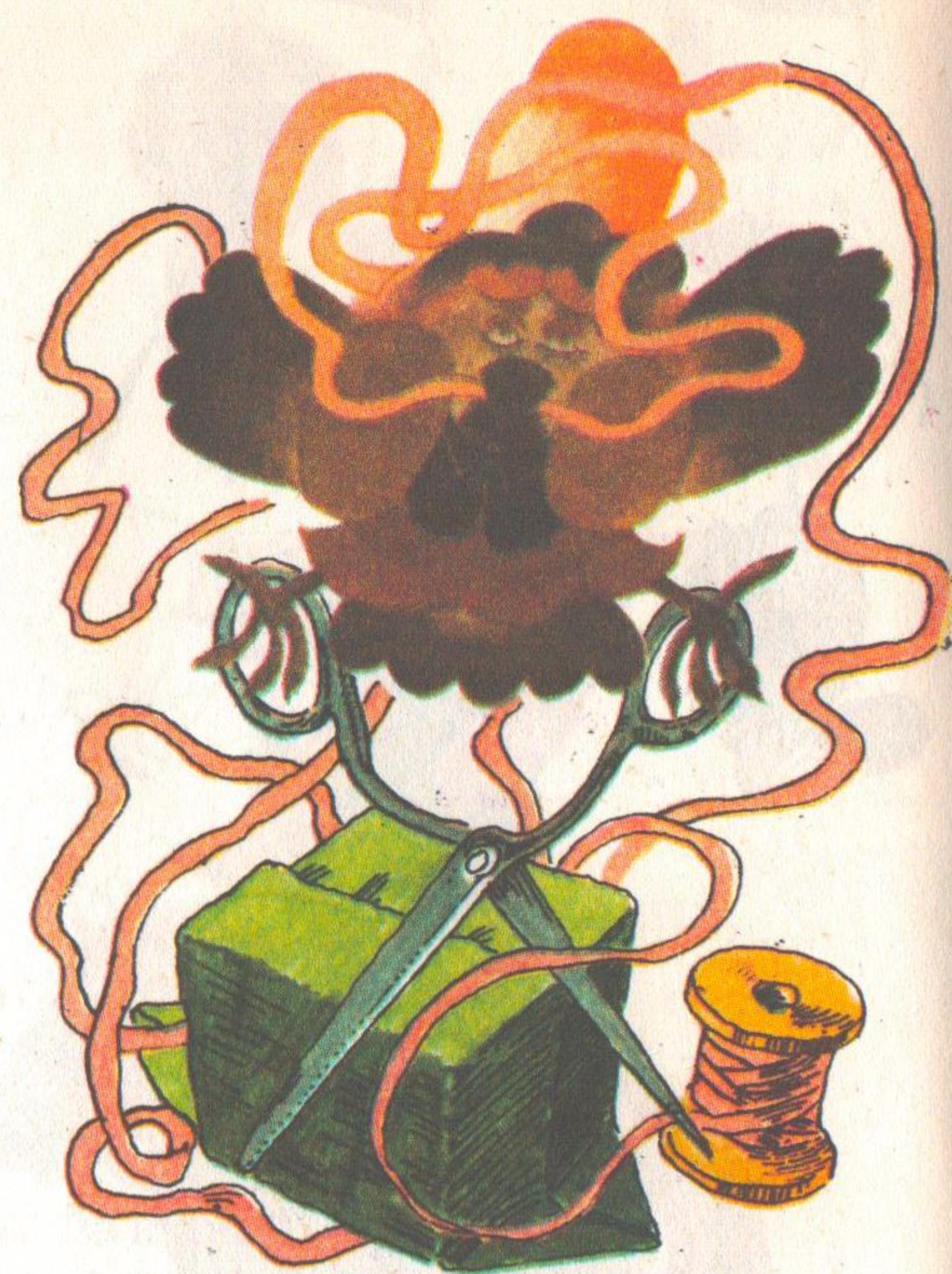
*(sa)
Písali vpadného spisovateľa akosa
pýšiu knižky. On poviďalže posudjačky.
Ja som šuš kcel napísať knižku
Mladým letám. Na mardenini
Ale sami máhodov pokzil dca: pýšaci
šty. Čec lo kbadal abak keras memošom
sedjet. Ani písať lebo knižki
na pýšiu na rzakku.*

— Pozóóór, z cesty, pozóóór!
Aby sme to stihli!
My sme zahraniční delegáti...

24

Na všetko som sám.
Aničky-lastovičky si pekne-krásne odletia, akoby sa nechumelilo, vlastne ta, kde sa nechumelí... Keby tu boli ich nožičkové chvostíky, šlo by to rýchlejšie. Ale aj ony nechajú pekne pozdravovať. A toto je naše spoločné prekvapenie!

— Veziem všetko, čo som nazbíjal, keď mi pre urážku starostovej nohy nadosmrti zakázali remeslo!

Otázky pre bystré hlavy:

1. Ktorých hrdinov z akých kníh slovenských a českých spisovateľov ste na obrázkoch poznali?
2. Podľa čoho dostali Mladé letá svoje meno?
3. Koľko knižných titulov vyšlo v Mladých letách za 30 rokov: 3000, 4000 alebo 5000?

Pripravili P. CPIN, S. KRŠKOVÁ, L. KYSELOVÁ a J. TURAN.

Tridsať najlepších odpovedí odmeníme knihami. Vaše listy, ktorých nezabudnite uviesť presnú adresu a vek, čakáme do 20. novembra. Odpovede na otázky a odmenených sniečkarov uverejníme v januárovom čísle.

25

Boj o moc, lesk a slávu

Naša krajina po tatárskom vpáde sa zotavovala len veľmi pomaly. Starnúci kráľ Belo IV. nevedel udržať na uzde bohatných šľachticov a tí vytušili svoju veľkú príležitosť: ako húf úskočných dravcov začali zápas o moc.

Tatári, pravda, z krajiny odišli, zostali tu však hordy Kumánov a Polovcov, ktorí sa usadili v širokých rovinách Uhorska a ktorí za peniaze poskytli vojenskú pomoc každému záujemcovi. Kočovní Kumáni a Polovci akoby nakazili aj ostatnú spoločnosť v Uhorsku: zrada, úskok, boj a zas len boj — to sa stávalo každodenným chlebíkom veľkej časti spoločnosti. Sám pápež vyslal svojich poslov — legátov do Uhorska, aby sa prezvedeli, ako to vlastne v krajine vyzerá. A tí mu napísali: „Krajina sa vracia k pohanským ohavnostiam.“ Ak sa vraj nič nezmení, bude treba, aby západoeurópski panovníci podnikli do Uhorska vojenskú výpravu a tak nastolili „kresťanské poriadky“. Vyslanci zároveň upozorňovali, že nie je všetko v poriadku ani na samom kráľovskom dvore. Vedeli, že proti Belovi sa vzbúril jeho vlastný syn Štefan a domáhal sa panovníckeho stola už za otcovho života. Belo nechcel vyostrovať už beztak zložitú situáciu v krajine, a tak dal synovi vládu nad jednou časťou kráľovstva.

Uhorsko malo teda v tej chvíli dvoch kráľov — otca a syna, pričom každý mal inú predstavu o tom, ako treba vládnuť. Belo, verný svojim tradíciám, orientoval sa na Nemecko, kde nachádzal vzor pre upevnenie svojej kráľovskej moci. Jeho syn si, naopak, robil posmech z tohto otcovho „švábskeho vzoru“ a cítil sa dobre len v slobodných kumánskych táboroch.

Všetky neporiadky a rozpory v krajine využívali bohatí a mocní šľachtici. Najali si vojská — a to alebo z domácich Kumánov a Polovcov, alebo zo zahraničia — opevnili sa na svojich hradoch a začali boj o nadvládu nad svojim okolím. Prinútili drobnú a chudobnejšiu šľachtu, aby sa im podriadila a vstúpila do ich služieb. Najlepšie na tom

Nejedna úkladná vražda dláždila pánom cestu k moci.

boli tí šľachtici, čo mali veľa synov. Utvorili z nich vojsko, ktorého sa bál každý, kto nemal silných spojencov. Aby i navonok vyzerali veľkolepo, začali sa ovenčovať titulmi, ktoré si vynucovali na slabých kráľoch, alebo si ich prosto udeľovali sami. Nazývali sa magnátmi, večnými županmi, magistrami, bánmi a palatínmi.

V tomto zápase o moc, lesk a slávu nezaostávala ani cirkevná šľachta — biskupi, opáti a preláti, ktorí žili divým životom a bojovali so zbraňou v ruke o moc a majetky. Takto v krajine takmer z večera do rána vyrástla nevelká skupina ľudí, ktorá uchvátila moc, vojsko, peniaze a vplyv. Začali sa nazývať oligarchovia; boli to malí, nekorunovaní králi, ktorí si vydobyli postavenie na úkor skutočnej kráľovskej moci.

V tomto období vzrástajúcej sa moci oligarchov vymiera aj kráľovský rod Árpádovcov, ktorý vládol v Uhorsku viac ako tristo rokov. Nevymiera však odrazu. Jeho zánik je akousi desať rokov trvajúcou agóniou, z ktorej niet východiska, niet riešenia, niet nádeje na upevnenie kráľovskej moci, sily a istoty.

Ukradnutý syn

Keď zomrel Belo IV., vlády sa ujíma v celom kráľovstve jeho syn Štefan. Nazýval sa „Piaty“; bol to ten, ktorý otcovi za jeho života spôsobil toľko ťažkostí. Akoby bol osud spravodlivý: rovnaké problémy a starosti čakali aj jeho. Raz, keď sa vydal s veľkým sprievodom na dlhú cestu — až do Talianska, rozhodol sa so sebou vziať aj svojho najstaršieho, vtedy desaťročného syna Ladislava. Cesta im pekne ubiehala až do Chorvátska, keď sa tu syn, nezvyknutý na namáhavé cestovanie, unavil. Otec sa rozhodol, že

ho ponechá v opatere v najbližšom kláštore. V ceste pokračoval sám. Ešte nebol ani na pobreží Dalmácie, keď sa dozvedel, že mu syna z kláštora uniesli. Ukázalo sa, že to urobil bohatý oligarcha Joachim Pektar, ktorý bol v tom čase bánom — správcom

Kumáni a Polovci slúžili každému, kto dobre zaplatil.

Chorvátska. Najsmutnejšie na tom únose bolo poznanie, že to neurobil sám, ale po dohode s kráľovnou Alžbetou, rodenou Kumánkou, ktorá mala akési nezhody so svojim manželom. Táto správa kráľa veľmi zarmútila. Prerušil cestu a vrátil sa hľadať syna. Pritom prisahal pomstu všetkým, ktorí sa na tejto zrade zúčastnili. Nebolo mu však dožičené túto pomstu vykonať. Zakrátko ochorel a zomrel. Bolo to v čase, keď jeho úradníci

vypátrali, že syn je uväznený na hrade Kostajnici.

Po kráľovej smrti matka Alžbeta s oligarchickými páňmi uviedla syna do mesta, kde od pradávna korunovali uhorských kráľov, do Stoličného Bieleho hradu — Belehradu. Tam mladému Ladislavovi, sotva ešte chlapcovi, položili na hlavu kráľovskú korunu a začali ho nazývať Ladislavom Štvrtým. Všetci mu však hovorievali „Ladislav Kumán“; to preto, lebo jeho matka pochádzala z rodu týchto kočovníkov. Mladý Ladislav akoby bol zdedil veľa z kumánskej nepokojnej a dobrodružnej krvi. Zatiaľ čo v krajine vládli najväčšakovakejší dobrodružní šľachtici, krátil si chvíle v kumánskych šiatroch. Vlastná práca na povznesení a usporiadaní kráľovstva ho nezaujímala.

Ako dobrodružne a ľahkomyselne žil, tak i zahynul. Jedného dňa sa rozniesla z kumánskeho tábora správa, že kráľa Ladislava zavraždili. O právo vládnuť v Uhorsku sa ihneď prihlásil mladý muž, ktorý v tom čase bol až v ďalekom Taliansku, v Benátkach, a ktorý tvrdil, že má zákonné práva na uhorský trón, lebo pochádza zo vznešenej vetvy kráľov z rodu Árpádovcov. Tento muž sa nazýval Ondrej. Bol nevysoký, plecnatý, s pekne vykrútenými fúzmi a dobráckym výzorom, takže vzbudzoval všeobecné sympatie. Cestu na trón však nemal nijako ľahkú.

Princ z Benátok

Ondrej na počiatku svojej životnej kariéry prichodil si ako blúdivý princ z rozprávky, ktorý chodí po svete a márne sa domáha svojho zákonitého podielu. Uhorskí magnáti a oligarchovia odmietali uznať jeho panovnícke práva. Ondrej sa však statočne vzpieral osudu. Po otcovi mal panovnícke nároky; po

Kumánsky tábor na uhorskej nížine.

matke, bohatej Benátčanke, zasa slušnú kôpku peňazí na to, aby podplácal uhorských oligarchov a zverboval ich pod svoju zástavu. Keď vyrástol a vedel už dobre zaobchádzať s mečom, vybral sa s nevelkým vojskom z rodného Talianska do Uhorska. Lenže prvú vojnu prehral. Po porážke sa utiahol na panovnícky dvor do Viedne a tu premýšľal, čo bude robiť ďalej. Vo Viedni ho zastihla šťastná správa, že v šiatri zavraždili Ladislava Kumánskeho. V tej chvíli bol predsa jediným mužským potomkom rodu Árpádovcov. A tak nemeškal, osedlal rýchlo kone a so svojou družinou sa hnal cez devínsku úžinu do Stoličného Belehradu. Tu mu položili za slávnostného ceremonálu na hlavu kráľovskú korunu a princ Ondrej sa stal riadnym kráľom celého Uhorska, a teda aj našej

krajiny. A pretože pred ním na tróne už vládli aj iní Ondrejovia — jeho dedo a pradedo, začal sa nazývať Ondrejom Tretím.

Ešte sa náš Ondrej ani dobre nerozhliadol po krajine, už vystúpili nepriatelia, ktorí tvrdili, že má kráľovskú korunu neprávom a že kráľovstvo patrí im. Raz sa dostal i do zajatia a len za veľké peniaze ho vykúpili. Pritom sa nekonečne bál a triasol, že ho niekde otrávia, takže kadiaľ šiel, všade museli jedlo, ktoré mu predkladali, ochutnávať jeho sluhovia.

Celých päť rokov a veľmi statočne odrážal Ondrej útoky svojich nepriateľov, ktorí mu chceli vziať kráľovstvo a korunu. A neboli to nepriatelia hocijakí. Jeden z nich bol cisár Rudolf Habsburský, druhý bol taliansky

princ Karol Róbert a tretí dokonca sám pápež Mikuláš. Keď sa už zdalo, že Ondrej nad všetkými zvíťazí, náhle zomrel; skončil ako posledný mužský potomok starého kráľovského rodu Árpádovcov.

V tejto pohnutej dobe objavuje sa mocný oligarcha, ktorý sa stal akýmsi nekorunovaným kráľom Slovenska a ktorý sa hlboko vpísal do našich dejín: volal sa Matúš. A pretože svoj hlavný hrad mal v starodávnom Trenčíne, začal sa nazývať „Trenčiansky“. Nuž a keďže pochádzal zo starého rodu Čákovcov, tak jeho plný titul znel: Matúš Čák Trenčiansky — k čomu už len iní pridávali „pán Váhu a Tatier“. O ňom však až nabadúce.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.

Ilustruje JOZEF CESNAK

Čo viete o Mladých letách?

Vydavateľstvo Mladé letá, ktorého úlohou je vydávať hodnotné umelecké i náučné knihy pre deti a mládež do pätnástich rokov, vzniklo roku 1950. Svoje dnešné pomenovanie dostalo podľa klasickej novely Martina Kukučina Mladé letá.

Dňa 13. XI. 1980 vydavateľstvo oslavuje tridsiate výročie svojho vzniku.

Na čele vydavateľstva už vyše dvadsať rokov stojí jeho riaditeľ, zaslúžilý umelec, spisovateľ Rudo Moric.

Za tri desaťročia sa vo vydavateľstve vystriedalo mnoho tvorivých pracovníkov a redaktorov, medzi ktorými boli aj vám dobre známe spisovateľky Mária Jančová, Maša Haľamová, Mária Ďuríčková, Eleonóra Gašparová a básnici Lubomír Feldek a Miroslav Válek.

Za tridsať rokov svojho trvania Mladé letá vydali 5000 knižných titulov v celkovom náklade okolo 60 miliónov výtlačkov. Ročne to znamená približne 900 ton spotrebovaného papiera, ktorý sa zmesť

na tri nákladné vlaky po tridsiatich vagónoch.

V každý pracovný deň — aj počas prázdnin — vychádza v Mladých letách priemerne jeden knižný titul. Ročne je to okolo 240 kníh v celkovom náklade 6 miliónov exemplárov. Napospol sú to knižky krásne, zväčša bohato ilustrované.

Knihy z Mladých liet pre ich vysokú umeleckú úroveň, literárnu i výtvarnú, obdivujú na celom svete. Vydavateľstvo za svoje najkrajšie knihy dostalo rad vyznamenaní doma i v zahraničí.

Knihy slovenských autorov a ilustrátorov čítajú deti v mnohých krajinách sveta, pre ktoré ich Mladé letá v prekladoch vydávajú. Obdivujú ich deti v ZSSR, Maďarsku, Bulharsku, NDR, Poľsku, Juhosláviu, Rumunsku, na Kube, v Rakúsku, Anglicku, Francúzsku, Dánsku, Holandsku, Švédsku, Fínsku, Nemeckej spolkovej republike, Japonsku i v USA.

Najväčší záujem v zahraničí je o Dobšinského Slovenské rozprávky s ilustráciami Ľudovíta Fullu. Vyšli už v štrnástich jazykoch.

Zahádam ti hádku

JÁN TURAN

Farebná hádanka

*Malo farieb málo,
ale maľovalo.
Maľovalo
vodovými farbami,
dlhými štetcami,
vyfarbilo most.
Nikto po ňom nevykročí,
bežia po ňom všetky oči
len tak pre radosť.*

Čo je to?

Jesenná hádanka

*Zo stromu ježúriky
cupocú na chodníky.
Padajú priamo na hlavy,
odhodí pancier pichlavý.
Je s nimi plno zábavy.*

Čo je to?

Pomalá hádanka

*Pomaly sa nesie,
nemá nohy chromé.
Na stráni či v lese —
predsa stále v dome.*

Čo je to?

Vaše odpovede čakáme do 20. októbra na korešpondenčnom listku. Píšte celú adresu a svoj vek.

Správne odpovede na hádanky z 1. čísla: Kukurica, Jeleň, Makoviča.

Knihu dostanú títo vyžrebovaní slniečkári: Maroš Tomko, Trebišov; Soňa Chamulová, Veľký Krtíš; Libuša Bajanová, Bratislava.

Jaroslav Bariet,
ZDŠ Žaškov

Zápisník Slniečka

blahoželajú k sviatku novinárov. Za všetky tieto pozdravy ďakujeme a i my želáme svojim malým priateľom veľa úspechov v škole i v pionierskej práci. Za nápaditý pozdrav ďakujeme obzvlášť žiakom zo ZDŠ v Novej Bani.

Životné jubileum. 3. novembra t. r. dožíva sa významného životného jubilea akad. maliarka a ilustrátorka Viera Gergelová (nar. sa r. 1930 v Nových Zámkoch), absolventka Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave u prof. Vincenta Hložníka. Z množstva kníh, ktoré jubilantka ilustrovala, pripomíname aspoň Podjavorinskej Do školy (1960), Čin-čin (1961), Klátikove Rozprávky spod slnečníka (1964), Rázusovej-Martákovkej Tri prasiatka (1969) a Tanskej Puf a Muf (1972).

Tridsať rokov Mladých liet. Pri príležitosti tridsiateho výročia sústredného vydávania detskej knihy na Slovensku usporiadali Mladé letá vo výstavných priestoroch predajne Detská kniha v Bratislave výstavu umelecky najhodnotnejších kníh zo svojej tridsaťročnej produkcie.

Náš tip. Z najnovšej produkcie Mladých liet odporúčame svojim čitateľom i školským knižniciam Ilustrované dejiny ZSSR, ktoré v troch oddieloch — Feudalizmus, Kapitalizmus a Socializmus — a prostredníctvom množstva obrázkového materiálu zaznamenávajú históriu a prítomnosť prvého socialistického štátu na svete. Rozsiahlu publikáciu (450 strán) z ruštiny preložil šéfredaktor Mladých liet dr. Juraj Klaučo.

Ďakovný list. Generálny konzulát Poľskej ľudovej republiky a Poľské informačné a kultúrne stredisko v Bratislave vyjadrilo vydavateľstvu Mladé letá uznanie za „dlhoročnú internacionálnu spoluprácu pri prehlbovaní poľsko-slovenského priateľstva“.

Z rukopisov Mladých liet. Redakcia pôvodnej tvorby Mladých liet pripravuje v súčasnosti na vydanie básnickú zbierku zasl. umelkyne Márie Topolskej Poďme sa hrať a knihu veršov Tomáša Janovica Jeleňvizor. Spisovatelia Kliment Ondrejka a Viliam Marčok odovzdali Redakcii predškolskej literatúry spoločný rozprávkový rukopis s názvom O Tytíkoví. Rukopis vyjde roku 1982 v novozaloženej edícii Ďukátik, ktorá sa bude zameriavať na šírenie klasických i moderných rozprávkových textov. Prvé zväzky tejto edície vyjdú už na budúci rok. Zodpovednou redaktorkou najnovšej edície Mladých liet je Mária Števková.

Nový televízny seriál pre deti. Po veľkom diváckom úspechu televízneho seriálu Spadla z oblakov pripravuje Čs. televízia v dramaturgii Evy Krivánkovej nový trinásťdielny seriál V. P. Borovičku. Jeho názov je Kúzelné mestečko.

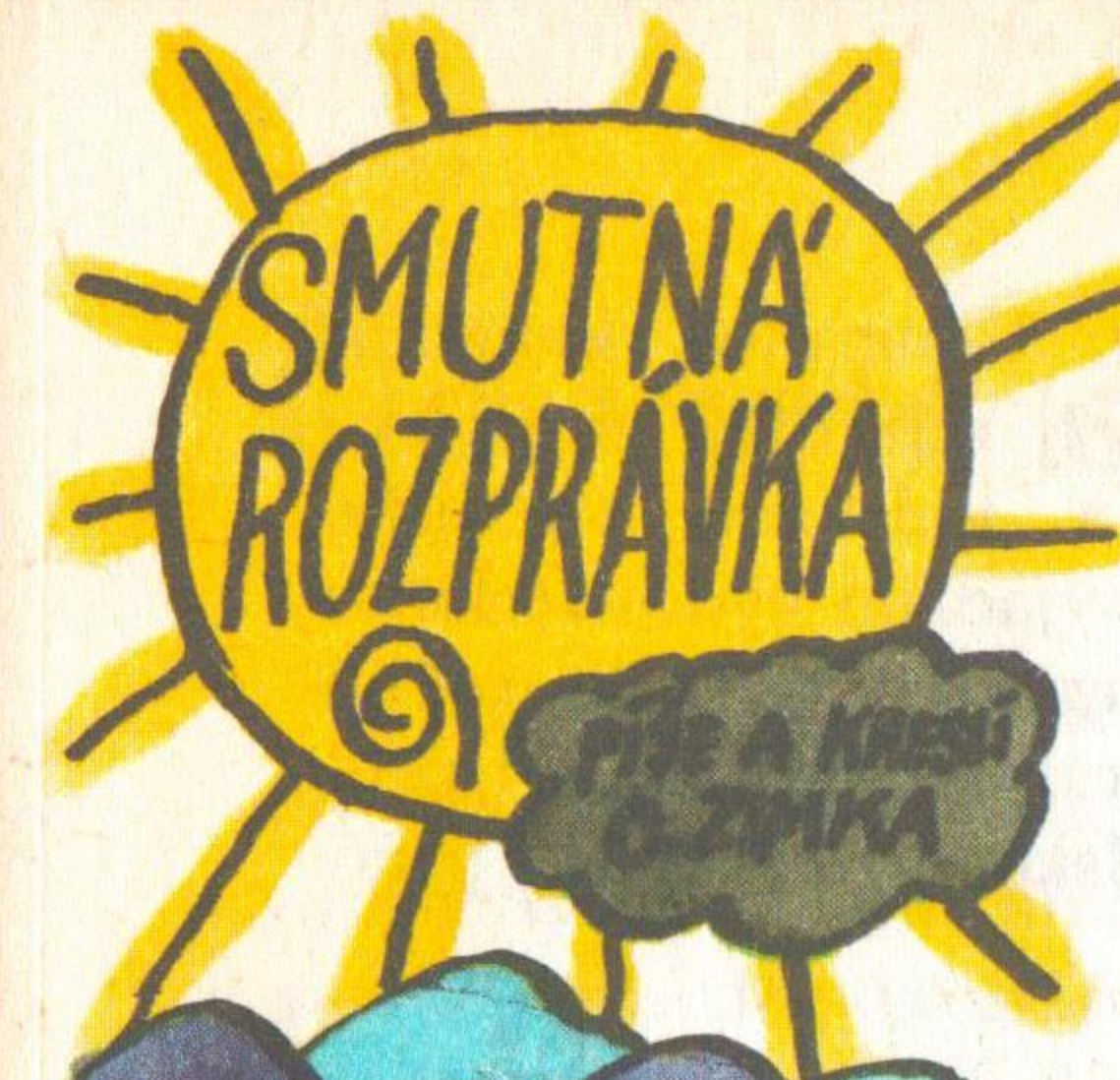
Populárne Atlásky. V roku 1982 vydajú Mladé letá v obľúbenej edícii Atlásky, popularizujúcej najzákladnejšie informácie z prírodovedných i spoločenských oblastí, tituly: Svet na kolajniciach, Peniaze na Slovensku, Od parolode po loď atomovú, Naše kraje a Naše mestá.

Rozprávka o taške

V továrni vyrobili tašku. Celá sa ligotala novotou a čistotou. Previezli ju do obchodu. O dva týždne ju kúpila mamička Jankovi. Taška sa mu páčila. Keď prišli domov, Janko sa chválil deťom, akú má peknú tašku. Taška sa mala u neho dobre. Keď Janko začal chodiť do druhej triedy, hádzal ju už aj o stenu. Taška zavzdychala: „Och, aká som nešťastná. Prečo ma len kúpili, keď

sa o mňa nestarajú?“ Jankovi sa však prestala páčiť a vyhodil ju na smetisko. Taška volala o pomoc. Našli ju vtáci, zavesili ju na konár a urobili si v nej hniezdo. Taška bola šťastná, že už nebude sama, že nebude zbytočná, a opatrne kolísala malé vtáčence.

Slniečko Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 6. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Veľký hluk probudil kráľa Fabia z ročného spánku.

Pozeral sa po zvíeracej rúši.

A z oka mu vypadla slea rovnú do Skalného plesa.

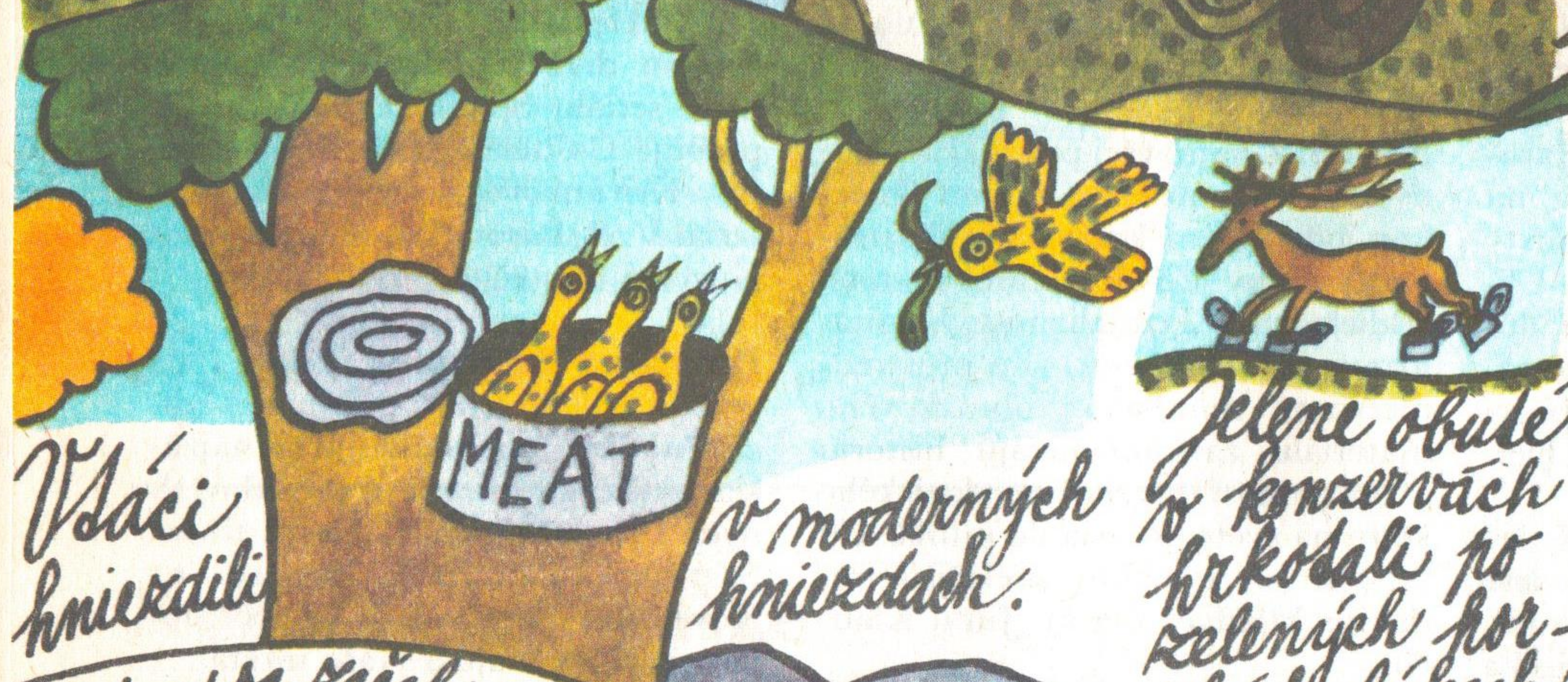
Videl kamezika, ako si kapcháva uši.

SME OMÄMENÉ

A smrek v ochrannej maske

ho poriadne vyľakal.

Všáci hniezdili

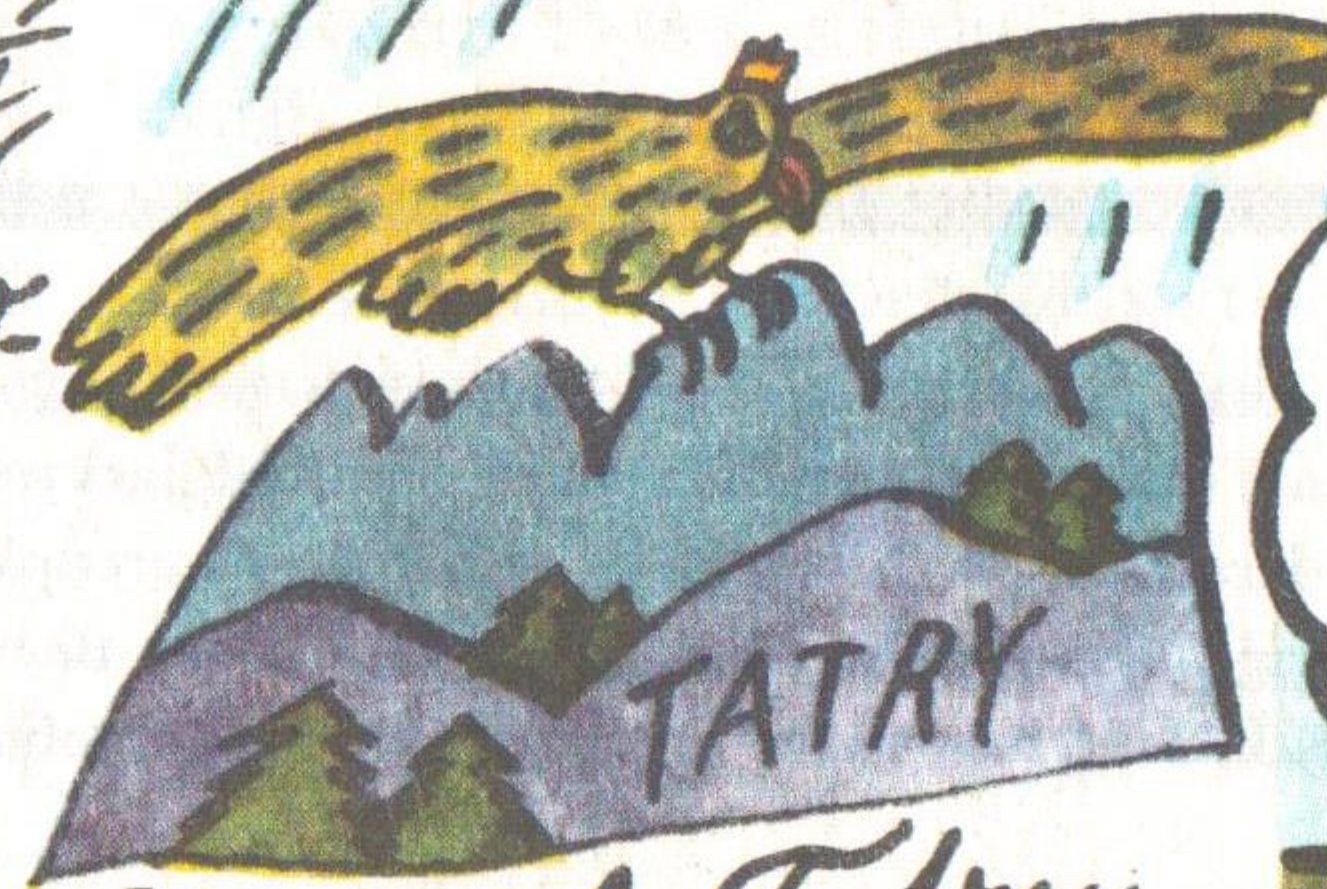
v moderných hniezdach.

Jelene obuté v konzervách hrkodali po zelených horských lúkach.

Zaľadil sa kráľ do múdrej knihy.

Polom sa kačal nafukovať, a keď bol obrovský, veľký ako veducho-lod.

Odnesol Fabry do rozprávky.

A čo ľudia? Preuvajse:

NO TO JE CHROMNÉ! UROBÍME TU NAJVÄCSIE PARKOVISKO AUT NA SVETE!

A to je už naozaj koniec.